

JMG

En kompis i brevlådan

En kvantitativ studie om flickor och pojkar i Kamratposten
under 1993 och 2013

Författare: Malin Magnusson och Malou Tranlöv

Handledare: Ulrika Hedman

Kandidatuppsats

Journalistprogrammet VT 2014

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Göteborgs Universitet

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

Abstract

Title: En kompis i brevlådan. En kvantitativ studie om flickor och pojkar i Kamratposten under 1993 och 2013

Authors: Malin Magnusson & Malou Tranlöv

Subject: Undergraduate research paper in journalism studies, Department of Journalism, Media and Communication, University of Gothenburg

Term: Spring 2014

Supervisor: Ulrika Hedman

Language: Swedish

Kamratposten is a Swedish magazine for children aged 8-14. The target audience is both girls and boys. This makes it the only magazine on the Swedish market that aims to reach both sexes within this age group.

Our main purpose with this study is to explore how girls and boys are portrayed in Kamratposten in 1993 and 2013. This was done using a quantitative methodology. By comparing articles from 2013 with articles from 1993 we examined changes over time.

The main questions in this study are:

- Are there an equal amount of girls and boys in the material?
- Do girls and boys get equal amounts of space in the magazine?
- Are girls and boys to an equal extent portrayed as active versus passive in the texts and images?
- To what extent can you find gender stereotypes in the texts and images?
- Have these issues changed during the 20 year period?

Our results are based on a quantitative content analysis. We have used a code chart to analyse our material. 623 units were analysed, 334 from 1993 and 289 from 2013.

We have established a theory basis for this paper on research on children and gender, children and media and child psychology.

Our results show that there are overall more girls than boys in the researched material, but when it comes to adults they are, during both years researched, more frequently male. We also found that Kamratposten is a quite neutral magazine for children in regards to how it portrays boys and girls, both in the texts and images.

Keywords: *Kamratposten, Swedish children magazine, gender, stereotypes, media effects, framing, children and media*

Innehåll

1. Inledning	4
2. Kamratpostens bakgrund	6
3. Syfte och frågeställningar	8
3.1 Syfte	8
3.2 Frågeställningar	8
4. Teoretisk ram och tidigare forskning	9
4.1 Barn och media	9
4.2 Barn och genus	11
4.3 Tidigare studier inom ämnet	12
4.4 Våra utgångspunkter	13
5. Metod och material.....	14
5.1 Metod	14
5.2 Urval.....	14
5.3 Operationalisering	15
5.4 Reliabilitet.....	16
5.5 Intern validitet	17
5.6 Extern validitet	18
6. Resultat och analys.....	19
6.1 Förekommer det lika många flickor som pojkar i materialet?.....	19
6.2 Får flickor och pojkar lika mycket utrymme?	20
6.3 Framställs flickor och pojkar lika ofta som aktiva respektive passiva i text och bild?	22
6.4 I vilken utsträckning förekommer könsstereotyper i text och bild?.....	23
6.5 Övriga resultat	26
6.6 Sammanfattning av resultaten	28
7. Slutsatser och diskussion.....	29
7.1 Slutsatser	29
7.2 Diskussion	31
7.3 Vidare forskning.....	33
Källförteckning	35
Appendix.....	37
Bilaga 1.	37
Bilaga 2.	38

1. Inledning

Kamratposten är den enda svenska barntidningen av sitt slag som riktar sig till både flickor och pojkar. Tidningen är inte nischad, den erbjuder istället en bred läsning. Kamratpostens målgrupp är barn i åldrarna 8-14 år. En ålder där barn utvecklas snabbt och där de lätt påverkas av sin omvärld (Strasburger, Wilson & Jordan, 2009). Från att kanske enbart ha läst barnböcker och tecknade serier blir Kamratposten barnens första riktiga tidning. Barnen är ännu inte riktigt redo för de nischade tjej- och killtidningarna som erbjuds till de lite äldre.

I Kamratposten får barnen läsa om de senaste nyheterna, om sina idoler, om olika hobbyer och om andra barn. I en tidning som riktar sig till denna målgrupp är det extra viktigt hur material framställs och hur händelser runt om i världen förklaras (Strasburger et al., 2009). Det är också viktigt hur flickor och pojkar skildras då barnen under sin utveckling mot vuxenvärlden letar efter förebilder som de härmar och tar intryck ifrån.

Här såg vi flera frågor som vi ville titta närmare på. Kamratposten är en tidning som riktar sig till barn i en känslig och påverkbar ålder (Strasburger et al., 2009). Hur framställer en tidning som Kamratposten flickor och pojkar? Har det förändrats över tid? Är det ett problem idag att en flicka framställs i rosa kläder och som söt och blyg, medan en pojke kläs i blått och är tuff? Mycket är annorlunda idag, men hur mycket har egentligen förändrats på tjugo år? Skiljer det sig i hur flickor och pojkar framställs i de båda årgångarna? Vi frågar oss om Kamratposten har följt med i utvecklingen och om tidningen har anpassat sig till samhället i stort.

Ett exempel som visar på skillnaderna mellan årgångarna är en artikel från 1993 som handlar om en galoppjockey. Här skriver tidningen om den kvinnliga ryttarens vardag inom det mansdominerade yrket. 2013 finns en liknande artikel. Denna gång handlar det om ponnygalopp och här är ryttaren en pojke. Valet av en pojke i detta fall kan indikera en vilja att peka på att det faktiskt finns pojkar inom den, i åldersgruppen, flickdominerade ridsporten¹.

I vår studie kommer vi att titta närmare på Kamratposten av årgång 1993 och årgång 2013. För att få en känsla av vad som hände och vad som var aktuellt 1993 jämfört med 2013 så rapporterade Kamratposten om Jeltsins Ryssland 1993. Ryssland är fortfarande i hetluften idag. Nu med Putin i spetsen. Gudrun Schyman är alltjämt politiskt aktiv. I nummer 2 av Kamratposten år 1993 kunde barnen läsa att hon valdes till partiledare för Vänsterpartiet. Idag är hon talesperson för Feministiskt initiativ. 1993 skrev tidningen mycket om kriget i före detta Jugoslavien. Idag pågår ett liknande krig i Syrien. Romer figurerar i båda årgångarna. Förra året hade Kamratposten en artikel om det omtalade registret av romer hos polisen. I årgång 1993 rapporteras om att folkgruppen förföljs i Europa. Skillnaden är att de fortfarande kallades zigenare i den tidigare årgången, något som idag anses vara en nedsättande benämning. 1993 rapporterade Kamratposten om avskaffandet av apartheid i Sydafrika. Förra året dog Nelson Mandela. Under 2013 tittade vi på Hunger Games och Hobbiter, 1993 gick Jurassic Park på bio. Under 1993 spelas Ace of Base på radion. Barnen kan läsa om bandet i tidningen. Idag är det Yohio, Justin Bieber och Avicii på Spotify. De tre senare har alla figurerat på önskebilder under 2013. Kaninhoppning var en populär hobby i stora reportage både 1993 och 2013. Mycket går igen, men mycket har ändå förändrats för barnen som läser tidningen.

¹ Artiklar ur Kamratposten nr. 14, 1993, s. 8 och nr. 13, 2013, s. 38.

Eftersom det inte finns någon motsvarighet till Kamratposten på den svenska marknaden blir valet av just denna tidning extra intressant och gör studien viktig. Tidningen har ett slags monopol på sin målgrupp. Hur en tidning som Kamratposten skildrar barn blir en viktig del i den enskilda läsarens genusutveckling men också läsarnas framtida syn på kvinnlighet och manlighet i samhället i stort. Därför har vi valt att göra en studie över hur flickor och pojkar framställs i barntidningen Kamratposten och att göra en jämförelse över tid.

Genom att göra en omfattande kvantitativ undersökning av redaktionellt material under två hela årgångar och jämföra dem över tid med ett stort tidsspann har vi gjort en bred studie inom området. Tidigare studier inom ämnet har till stor del varit av kvantitativ sort och flertalet av dessa har riktat sig till utvalda artikelsier, se kapitel 4.3. Vår studie tillför, förutom jämförelsen över tid, alltså även en kvantitativ undersökning av ett stort urval av material från två hela årgångar av Kamratposten. Den bör därför kunna ge en relativt god bild av könsfördelningen i tidningen under dessa år och ge en bild av hur tidningen har förändrats på 20 år.

2. Kamratpostens bakgrund

Kamratposten blev just Kamratposten år 1950². Innan dess var den känd som Folkskolans barntidning och startades redan 1892. Vid namnbytet fick tidningen ett innehåll som mer liknar dagens. Mer material i form av insändare började publiceras, barnen fick säga sitt. Innan dess hade den mer varit fylld med sagor eller artiklar som sällan handlade om barn. Under 60-talet blev tidningen modigare då artiklar började innehålla ämnena sex och samlevnad. I samma veva togs annonseringen bort och tidningen är reklamfri än idag. Kamratposten finns representerad på webben sedan 1997³ och den figurerar med nuvarande chefredaktör och ansvarige utgivare Lukas Björkman i spetsen både på Facebook och Twitter⁴.

Med runt 55 000 prenumeranter har Kamratposten som målsättning att alla barn i Sverige ska ha kommit i kontakt med tidningen innan 12 års ålder⁵. Tidningen har relativt trogna prenumeranter som stannar runt två år i genomsnitt. Kamratposten finns inte att köpa som lösnummer men den finns tillgänglig genom cirka 1500 organisationsprenumerationer på bibliotek och andra offentliga inrättningar såsom ungdomsmottagningar⁶.

Från starten och fram till mitten av 60-talet, efter det att Bonnier Tidskrifter, dåvarande Åhlén & Åkerlunds förlag, hade tagit över ägandet, distribuerades Kamratposten ofta via lärare vid skolor runt om i landet. Men med en privat intressent med i bilden ansågs detta inte längre vara i sin ordning⁷. Idag håller tidningen sig helt borta från skolmiljöer: "Vi vill inte hamna i den kontexten, vi vill vara en rolig tidning. Barn ska läsa Kamratposten för att de vill.", säger Lukas Björkman.

Enligt Lukas Björkman har Kamratposten en något snedvriden läsarkrets där flickor dominerar. Runt 30 procent av läsarna är pojkar. Dock är det svårt att få fram exakta siffror då det är föräldrar och vårdnadshavare som står för prenumerationserna⁸. Skillnaderna märks framför allt genom de många insändarna som tidningen får från sina läsare⁹.

Tidningen Kamratposten strävar efter att vara så bred som möjligt i sitt innehåll och att erbjuda läsning till hela sin målgrupp även om det kan vara svårt eftersom det är stor skillnad mellan målgruppens allra yngsta läsare jämfört med de allra äldsta. De flesta läsarna är mellan 10-12 år gamla¹⁰.

Lukas Björkman blev chefredaktör 2011¹¹. Han har inte förändrat tidningen speciellt mycket sedan dess: "Jag tyckte det var bra när jag tog över, så jag ville inte göra några drastiska

² <http://kpwebben.se/Pages/Berattelsen-om-KP/>. Hämtad 2014-05-05.

³ Ibid.

⁴ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

⁵ <http://www.bonniertidskrifter.se/varumarken/familj-resa-halsa/Kamratposten/>. Hämtad 2014-05-05.

⁶ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

⁷ Artikel i Opsis Kalopsis, nr. 1, 2001, s. 22.

⁸ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ <http://kpwebben.se/Pages/Berattelsen-om-KP/>. Hämtad 2014-05-05.

ändringar. Jag försöker slipa på tidningen, till exempel testa en ny serie eller vinjett. Min företrädare införde det där med att det skulle vara mer variation och gladare. Det har jag försökt hålla fast vid.”¹²

Under 1993 var Lukas Björkman själv läsare av Kamratposten och han tycker inte att det är så stor skillnad på tidningen då och nu: “Det finns saker som faller sig mer naturligt nu. Det finns vissa frågor som är lättare att ta upp, till exempel hbtq¹³. Vi vill visa att det är helt ok, även fast det är en svår ålder. Som jag kommer ihåg själv så var det en stor grej med hbtq 1993 men nu är det inte så. Samma sak som att nakna barn 1993 kanske var helt normalt men väcker mer reaktioner idag.”¹⁴

¹² Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

¹³ hbtq, svensk akronym för homosexuella, bisexuella, trans- och queerpå personer.

¹⁴ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

3. Syfte och frågeställningar

Mot bakgrund av det som nämnts i föregående kapitel vill vi alltså i denna uppsats titta på hur ofta flickor och pojkar skildras i tidningen Kamratposten, hur mycket utrymme de får och om det finns några skillnader beroende på kön. Vi vill också titta på hur de båda könen framställs när det kommer till aktivitet respektive passivitet. Dessutom vill vi se i vilken utstäckning det förekommer könsstereotyper i Kamratposten.

3.1 Syfte

Syftet med denna studie är att ta reda på hur flickor och pojkar skildras i Kamratposten.

3.2 Frågeställningar

- Förekommer det lika många flickor som pojkar i materialet?
- Får flickor och pojkar lika mycket utrymme?
- Framställs flickor och pojkar lika ofta som aktiva respektive passiva i text och bild?
- I vilken utsträckning förekommer det könsstereotyper i text och bild?
- Har dessa saker förändrats på 20 år?

4. Teoretisk ram och tidigare forskning

Vi kommer i denna uppsats att utgå från medieeffektsteorier, genusteorier samt till viss del barnpsykologi. I detta kapitel vill vi ge en bild av hur och varför barn påverkas av media och varför det är viktigt att en tidning som Kamratposten jobbar aktivt med att inte förstärka de rådande könsnormerna i samhället.

4.1 Barn och media

I The SAGE Handbook of Media Processes and Effects definieras medieeffekter som “de sociala och psykologiska förändringar som uppstår hos konsumenter av mediebudskap - eller deras sociala miljö eller kulturella värderingar - som ett resultat av att de utsätts för, bearbetar eller agerar utifrån dessa förmedlade budskap” (Nabi & Oliver, 2009, s. 13). När människor påverkas av massmediernas innehåll uppstår alltså en medieeffekt (Nord & Strömbäck, 2012).

När det gäller medieeffekter utvecklades dagens syn på dessa främst under 1980- och 90-talen. Det var då som teorierna om agenda-setting, priming och framing tillkom. För att en medieeffekt ska uppstå krävs ett samspel mellan dels samhällsfaktorer och medieinnehåll och dels egenskaper och erfarenheter bland medborgarna. Agenda-setting, eller dagordningsteorin, handlar om i vilken mån medierna har makten över vilka frågor som medborgarna anser vara viktiga och värda att diskutera (Nord & Strömbäck 2012). Det handlar om hur människor ser på sin omvärld. Ju oftare något tas upp i media, desto viktigare blir det för människor. Med priming menas mediernas påverkan på hur medborgarna bedömer makthavarna. Det handlar mer om hur innehållet i media påverkar människors tankar och beteenden (Nord & Strömbäck, 2012).

Den kanske viktigaste medieeffekten för vår uppsats är framing, eller gestaltningsteorin. Den fokuserar på mediernas påverkan på medborgarna när det kommer till sättet på vilket de får något presenterat för sig. Detta har stor betydelse för hur materialet tolkas (Nord & Strömbäck, 2012). När media väljer att fokusera på vissa aspekter av det som beskrivs väljs samtidigt andra aspekter bort. Detta kan ske både medvetet och omedvetet (Entman, 1993). Det är även viktigt att mottagaren förstår vad budskapet handlar om. Ligger det som ramas in utanför mottagarens förståelseram eller tidigare erfarenheter kommer inramningen inte att fungera (Wahl-Jorgensen & Hanitzsch, 2009).

Enligt Scheufele (1999) finns det tre olika sätt att ta till sig budskap från media. Det första används av personer som inte tror att massmedia ger hela bilden. Dessa människor försöker ofta att leta upp vidare information från andra källor på egen hand. Ett annat sätt är att prata med människor omkring sig om det som rapporteras. Även på det sättet kan vidare information fås. Det tredje sättet att hantera massmedia och källkritik är att enbart leta upp det som intresserar en själv och strunta i det som ses som irrelevant eller ointressant. Scheufele summerar det som att publiken förlitar sig på en bild av verkligheten som är byggd på egna erfarenheter, interaktion med andra människor och egna tolkningar av massmedia.

Barn idag har större tillgång till olika typer av media än någonsin och samtidigt visar studier att de också i högre utsträckning nyttjar media utan närvarande vuxna (Muto, 2004). Författaren menar att detta kan innebära problem eftersom barnet ännu inte utvecklat ett tillfredställande sätt att analysera materialet det kommer i kontakt med. Författaren skriver också att förmågan att

analysera medieinnehåll är bland det viktigaste att lära sig för barn idag eftersom det inte går att kontrollera det inkommande flödet.

Strasburger, Wilson och Jordan (2009) skriver att det finns två olika sätt att se på hur barn påverkas av medier. Ett synsätt är att barn behöver skyddas av vuxna för att de är naiva och ömtåliga. Väljs detta synsätt kan medier vara av ondo för att barnet helt enkelt inte är redo att ta till sig informationen det utsätts för. Det kontrasterande synsättet innebär att barn är mer mogna än vuxna ibland tror och att de själva kan kontrollera sina medieupplevelser och därmed lära sig något (Strasburger et al., 2009). Författarna konstaterar att verkligheten förmodligen är ett mellanting mellan de två extrema synsätten och att de allra flesta som vet något om barn, både föräldrar, lärare och psykologer, är överens om att det finns skillnader mellan barn och vuxna. Skillnaderna beror bland annat på att barn har mindre livserfarenhet och kunskap än vuxna. En konsekvens av detta blir att barn inte alltid förstår vad media försöker säga eftersom de inte har tillräckligt med tidigare erfarenhet för att informationen ska betyda något.

Ett barns begränsade erfarenheter kan även göra barnet mer lättpåverkat och villigt att tro på det som skrivs eller sägs i media (Strasburger et al., 2009). När det gäller exempelvis marknadsföring i media är barn också mer lättpåverkade och kan inte förväntas ha samma kunskap som vuxna om till exempel hur reklam fungerar skriver författarna.

Det finns också skillnader mellan vuxna och barn när det gäller villighet att lära sig något nytt (Strasburger et al., 2009). Nyfikenheten hos ett barn är något unikt, men inte enbart positivt. Det innebär att barn suger åt sig information från olika medier, speciellt om sådant som de inte har chansen att få uppleva själva, detta helt utan källkritik. Detta menar författarna leder till att det ett barn ser eller läser i media i hög utsträckning ses som sanning.

Ålder är ett relativt enkelt och välanvänt sätt att dela upp barn i olika grupper, men det finns stor variation i hur barn utvecklas även inom samma åldersgrupp (Strasburger et al., 2009). Ålder är långt ifrån den enda faktor som spelar roll i hur ett barn uppfattar det som beskrivs i media. Den kognitiva utvecklingen sker i olika takt, barn har olika personlighet och även könet spelar roll när det kommer till hur barn påverkas av media enligt författarna. En sak som skiljer könen åt är när puberteten inträffar. Flickor går ofta in i puberteten runt nioårsåldern och pojkar ett par år senare (Abassi, 1998). Detta påverkar barnets förhållande till media. Då kroppen och hormonerna förändras i samband med puberteten blir barnet mer intresserat av att bland annat läsa mer material om sex och samlevnad. Nyfikenheten kring det som har med sex att göra växer och barnet blir mer intresserat av att läsa om allt ifrån normer och attityder till sexuella problem och relationer. I samma ålder börjar kompisar bli allt mer viktiga och det är inte så intressant att umgås med föräldrarna längre (Strasburger et al., 2009).

Kamratpostens målgrupp skulle enligt Strasburger et al. (2009) definieras som äldre barn, 8-12 år, och yngre ungdomar, 13-14 år. En skillnad mellan dessa grupper är att ungdomar i större utsträckning bedömer det de läser i media efter huruvida det är troligt att det skulle inträffa, inte bara om det skulle kunna hända i verkligheten (Strasburger et al., 2009). En annan skillnad mellan grupperna är att det logiska tänkandet och förmågan att dra egna slutsatser ofta utvecklas mycket under de här åren. Ungdomar är också i de flesta fall bättre på att ta ansvar för sitt eget lärande, till exempel att sakta ner när de läser något de inte förstår (Strasburger et al., 2009).

Vi alla är påverkbara av media och det som skrivs i tidningar normaliseras (Ekman, 1998). Den genomsnittliga svenska mediekonsumtionen är ungefär sex timmar om dagen (Fagerström & Nilsson, 2008). Fram till 90-talet sjönk tiden vi spenderade med att läsa både böcker och tidningar stadigt. Sedan dess har det hållit sig på en relativt konstant nivå. Minskningen av lästiden har skett i alla åldrar och sociala grupper (Raeymaeckers, 2002).

När det kommer till tidningar som riktar sig till målgruppen är det ofta så att de som har huvudsakligen kvinnliga läsare ofta handlar till viss del om smink och skönhet medan de som i huvudsak har pojkar som målgrupp är inriktade på ett ämne, ofta sport (Ekman, 1998).

4.2 Barn och genus

Att det finns två kön, bara två kön, är något som barn lär sig väldigt tidigt. Det är en självklarhet och något som alla känner till (Davies, 2003). Inom genusforskningen ses kön som en till viss del social och till viss del kulturell konstruktion, inte som något oföränderligt som tilldelats människan vid födseln (Fagerström & Nilsson, 2008). Ofta används ordet kön för att syfta till det biologiska könet medan ordet genus syftar på det sociala och kulturella jaget (Davies, 2003).

Socialisation och könsroller är en teori som menar att det finns biologiska skillnader mellan könen (Davies, 2003). Enligt teorin är de roller som barn socialiseras in i av vuxna bara en extra knuff till de biologiska skillnaderna. Enligt författaren lär sig barn ofta sin könsroll av en vuxen nyckelperson men påverkas av både föräldrar, kompisar och media att försöka upprätthålla denna roll. Modellen om socialisation och könsroller tar ingen hänsyn till att barnet är en egen person som själv påverkar världen det lever i, utan menar istället att den som socialiseras in i en roll är passiv i motsats till den aktiva person som socialiserar barnet (Davies, 2003). Att barn bara skulle acceptera vad vuxna säger är orimligt enligt författaren, det är istället oftare så att barn gör som de ser andra göra, inte som de blir tillsagda. Hur personen som socialiserar barnet beter sig eller hur det som barnet tar efter läggs fram spelar alltså större roll än det som faktiskt sägs eller skrivs.

Ofta ställs ord som kvinnligt och manligt, feminint och maskulint emot varandra som motsatser (Davies, 2003). Författaren menar att detta i vissa fall är problematiskt då det finns människor som även rent biologiskt är båda delarna eller ingetdera. Vanligtvis är det förekomsten eller avsaknaden av det manliga könsorganet som avgör vilket kön vi uppfattas som. Forskare är inte överens om hur mycket biologin påverkar skillnaderna mellan kvinnor och män, men enligt författaren finns det inga bevis på att ett feminint eller maskulint beteende enbart skulle bero på kvinnliga respektive manliga könsorgan, hormoner eller gener. Författaren menar istället att människor som uppfattar sig som manliga beter sig på ett manligt sätt och därmed ökar sin produktion av manliga hormoner. Detta leder i förlängningen till att de manliga attributen förstärks även rent fysiskt (Davies 2003).

Davies (2003) menar att femininitet och maskulinitet och inte är något vi föds med utan att det är samhället som påverkar oss i den ena eller andra riktningen. Barn lär sig att se sig själva som flickor eller pojkar för att det är vad som förväntas av dem. Att inte passa in i den normen ses som ett misslyckande i sig. Även fysiskt är det viktigt för ett barn att passa in i normen för vilket kön det tillhör, till exempel genom frisyr och kläder (Davies, 2003).

4.3 Tidigare studier inom ämnet

I uppsatsen *KP vs. Julia, en studie av två barntidningar* har författarna tittat närmare på hur barn framställs i Kamratposten jämfört med tidningen Julia under 2009. De har gjort detta både genom en kvantitativ undersökning av ett mindre urval av tidningarna men främst genom intervjuer med personer som på olika sätt är involverade i tidningarna. Slutsatserna som dras om Kamratposten i denna studie är att flickor och pojkar får lika mycket utrymme. Jämfört med tidningen Julia har Kamratposten större bredd när det gäller representation av olikheter och undviker stereotyper och värderande ord om egenskaper och utseende på ett bättre sätt (Kero, Peric & Collinius, 2010).

Den präktiga flickan, Normreproduktion i Kamratposten med fokus på flickor är en uppsats i pedagogik från Stockholms universitet som behandlar hur flickor framställs i Kamratposten. Här utgår författaren från en enskild artikelserie under 2010 och gör en kvalitativ analys av de texter som ingår i serien. Slutsatserna som dras är bland annat att "... artikelserien kännetecknar flickor genom historiska och traditionella normer" (Hoier, 2011, s. 45). Författaren tycker att det är tydligt att könsmonster upprätthålls i den undersökta delen av Kamratposten men konstaterar också att det bara är en (1) artikelserie som studerats och att det skulle vara intressant att titta vidare på ytterligare material i tidningen.

I Ann-Louise har en jättegullig crosscykel – En analys av Kamratpostens genusdiskurs mellan 1950 och 2010, tittar författaren närmare på hur Kamratpostens genusdiskurs har utvecklats mellan 1950 och 2010. Detta görs genom en jämförande analys av tre artiklar från respektive år som undersökts (1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000 och 2010). Slutsatsen är att: "Kamratposten följer, förstärker och rekonstruerar den norm som redan finns i det samtida svenska samhället" (Klaar, 2010, s. 28). Men författaren tycker även att Kamratposten väljer att visa alternativa bilder av både flickor och pojkar.

Genom att analysera utvalt material från fem olika årgångar försöker författarna till *Motpolen till populärkulturen, En kvalitativ textanalys av Kamratposten*: "belysa hur vuxenvärlden, som en motbild till vad som förmedlas via exempelvis pornografi och populärkultur, försöker informera de unga (flickor och pojkar i åldern 8-14 år) om olika problem" (Björck & Brauer, 2010, s. 5). Deras slutsatser när det gäller genus och könsneutralitet är att Kamratposten försöker ha ett könsneutralt sätt att besvara frågor, men inte lyckas fullt ut. Dock tycks det som att, i jämförelse med andra medier, förhåller sig Kamratposten mer könsneutral. Det har även blivit mindre könsstereotyp med tiden, och medvetenheten kring genus är större i de senare årgångarna.

Det alla dessa uppsatser har gemensamt är alltså att de kommit fram till att Kamratposten är en tidning som, jämfört med andra barn- och ungdomstidningar, ger en större representation av olikheter och är relativt könsneutral i sitt uttryckssätt. Det som skiljer vår studie från vad som tidigare gjorts inom ämnet är att vi har ett jämförelsevis stort urval och gör en kvantitativ undersökning. Vi arbetar med två hela årgångar, inte enstaka nummer eller artikelserier. Vi tror därför att bilden vi kan ge av Kamratposten under dessa två år kan bredda tillförlitligheten i undersökningarna och tillföra något nytt genom jämförelsen över tid. Vi kommer också att kunna ge en relativt god bild av hur könsfördelningen ser ut i Kamratposten som helhet.

4.4 Våra utgångspunkter

Utifrån de aktuella teorierna kan vi dra slutsatsen att barn är mer påverkbara av medier än vuxna, detta av flera olika anledningar. Till exempel har barn en begränsad livserfarenhet och saknar ofta förmåga till källkritik. För vår studie är det inte relevant att ta upp reklamaspekten ytterligare eftersom reklam inte förekommer i Kamratposten. Påverkbarheten går dock att applicera även på andra aspekter än reklam.

En annan sak som påverkar är att barn oftast gör det som de ser att andra gör, inte det som de blir tillsagda att göra. Om det finns könsstereotyper i exempelvis bilder i en tidning, spelar det kanske mindre roll hur texten framställer flickor och pojkar.

Valet att prenumerera på Kamratposten ligger ofta hos en vuxen, vilket kan innebära att tidningen i högre utsträckning är något som diskuteras i hemmet. Detta kan i bästa fall leda till att barnets förmåga att analysera medieinnehåll stärks, något som ses som viktigt i dagens samhälle. Jämfört med andra barn- och ungdomstidningar, som ofta handlar om mode och kändisar för flickor eller sport för pojkar, bör det finnas relativt mycket material i Kamratposten som föräldrarna är intresserade av och som kan locka till samtal med barnet.

För att framing ska fungera måste mottagaren förstå vad budskapet handlar om. Detta bör vara i högsta grad relevant för vår uppsats eftersom den handlar om barn som kan antas ha färre erfarenheter och en något mindre förförståelse än vuxna i många fall.

Kamratposten är en betydelsefull del av många barns vardag och påverkar, precis som annan media, hur barnet tänker och agerar i olika sammanhang. Förutom att Kamratposten riktar sig till både flickor och pojkar finns det även andra saker som gör att den skiljer sig från mängden bland barn- och ungdomstidningarna. Hela upplagan är prenumererad och det enskilda numret behöver inte sticka ut i tidningshyllan för att sälja. Det finns sedan 60-talet heller inga annonser i tidningen, vilket kan tyckas vara ett ställningstagande i sig. Tidningen har inget uttalat ansvar över barnen men framställs ofta, bland annat beroende på avsaknaden av reklam, som mer seriös än andra barntidningar. Att bibliotek ofta väljer att ha tidningen tillgänglig för barn att läsa kan också visa på hur Kamratposten anses vara en seriös tidning.

Vi tror också att Kamratpostens innehåll varierar och följer med samhället i stort, därför borde det finnas en del skillnader mellan Kamratpostens sätt att skildra flickor och pojkar i de olika årgångarna.

5. Metod och material

I detta kapitel kommer vi att gå igenom vårt val av metod och hur vi gjort vårt urval. Vi kommer även att gå in närmare på hur operationaliseringen är gjord och beskriva varför vi tror att vår studie är tillförlitlig samt i vilken mån den är generaliserbar.

5.1 Metod

Vi har valt att använda oss av en kvantitativ metod till vår undersökning på utvalt redaktionellt material från två olika årgångar av Kamratposten med 20 års mellanrum, 1993 och 2013. En kvantitativ analys är en bra utgångspunkt för att undersöka ett stort antal artiklar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012). Det stora urvalet behövs för att kunna hitta eventuella skillnader i materialet eller trender som pekar åt något håll. Därför anser vi att denna metod är det bästa valet (Esaiasson et al., 2012).

En kvalitativ analys hade såklart varit möjlig att göra för att se liknande tendenser i materialet, men det hade krävt ett avsevärt mindre urval. Valet hade i så fall förmodligen fallit på en artikelserie eller liknande. I viss mån hade en kvalitativ undersökning kunnat ge oss andra resultat men det mindre underlaget hade förmodligen minskat våra möjligheter att dra generella slutsatser om Kamratposten.

De flesta av de studier som är gjorda på Kamratposten är kvalitativa undersökningar. Vi tror att en kvantitativ undersökning har mer att tillföra i nuläget. En nackdel vi kan se med att göra en kvantitativ undersökning i jämförelse med en kvalitativ är att materialet måste förenklas i många fall för att dessa ska kunna uttryckas och sedan analyseras i siffror (Esaiasson et al., 2012). Det vill säga: det finns liten chans att ge förklaringar till exempelvis enskilda undantag och nyanser i underlaget, resultat som då skulle gå förlorade när allt måste gå att mäta kvantitativt.

5.2 Urval

Vi har valt att undersöka Kamratposten från år 1993 och år 2013. Valet av den senare årgången gjordes på grund av att vi ville arbeta med en hel årgång i nära belägen tid och den senast publicerade hela årgången i dagsläget är från 2013. När vi valde årgång för jämförelse föll valet på 1993, detta för att 20 års mellanrum bör vara en tillräckligt stor tidsrymd för att ha goda möjligheter att se skillnader i hur Kamratposten utvecklats över tid.

Under 2013 utkom 19 nummer av Kamratposten. Nummer 9 och 19 är specialnummer som nästan enbart består av önskebilder. Dessa nummer innehåller inget av det material som ingår i vår undersökning och vi har därför inte inkluderat dem. I urvalet ingår alltså 17 nummer från 2013. Alla nummer under det året består av 52 sidor. Från 1993 har vi tittat på hela årgången, 18 nummer. Alla tidningar under 1993 består av 40 sidor. En relativt stor ökning av sidantalet har alltså skett på 20 år.

I vårt urval från tidningarna har vi valt att framför allt titta på den del av det redaktionella materialet som innehåller intervjuer och som är rena reportage. Här finns det möjligheter att titta på hur flickor och pojkar framställs, se hur de kommer till tals och hur de skildras.

Eftersom det är relevant för vår studie att veta om en artikel berör en flicka eller pojke har vi valt att konsekvent bortse från alla typer av insändarmaterial. I många av insändarna framgår inte könet på personen som skrivit. Insändarna har ingen direkt huvudperson, utan barnet som skriver in är att betraktas som skribent. De saknar ofta uppgift om ålder och få insändare är bildsatta. Allt detta är saker som varit viktiga för oss att få med i kodningen och detta ligger till grund för vårt beslut att välja bort insändarmaterialet helt. Bilaga 1 visar exempel på insändarmaterial från 1993 och 2013. I dessa kan kön och ålder på insändaren inte avgöras och inga bilder finns att tillgå.

En stor del av tidningarna består av pyssel och knep och knåp såsom korsord eller roliga historier. Eftersom dessa delar inte innehåller något material som är relevant för studien har vi inte tagit med dessa. Andra delar av tidningen som vi valt bort är ledare, redaktionspresentationer och serier. Samma orsak till bortvalet här: det saknas underlag i dessa delar som kan bidra till studien. Totalt består det bortvalda materialet av cirka 40 procent av tidningarna i årgången från 1993 och cirka hälften av materialet ur tidningarna från 2013.

Vi har valt att analysera den skrivna texten i första hand, men vi har även i viss utsträckning analyserat bilderna i tidningen, både fotografier och illustrationer. En bild säger mycket. Barn påverkas och försöker passa in i könsnormer genom att titta på till exempel frisyr och kläder (Davies, 2003). Därför tycker vi att det är viktigt att väga in även hur flickor och pojkar presenteras på bild. Utöver att studera hur många flickor respektive pojkar som är med på bilderna har vi också valt att titta på hur personen på bilden framställs, om personen är aktiv eller passiv, och om det förekommer några könsstereotyper. Har artikeln haft flera bilder har vi utgått från huvudbilden, det vill säga den största bilden i artikeln.

5.3 Operationalisering

I vår empiriska undersökning av hur flickor och pojkar skildras i tidningen Kamratposten har vi använt oss av en kvantitativ innehållsanalys. Vi har alltså använt oss av ett stort antal analysenheter, uttryckt dessa med siffror och sedan analyserat resultatet (Esaiasson et al., 2012). Vi har valt metod utifrån att vi velat se bland annat hur ofta något förekommer, dess frekvens, och hur mycket utrymme något får.

Vid denna analys har vi valt ut relevant redaktionellt material från två olika årgångar av Kamratposten med tjugo års mellanrum, 1993 och 2013. Vi ville se hur ofta material av olika slag förekommer och hur mycket utrymme det får när det gäller flickor och pojkar. Vi ville också se hur flickor och pojkar skildras i tidningen i text och bild.

För att undersöka hur flickor och pojkar skildras i Kamratposten har vi i vårt kodschema (Bilaga 2) lagt in variabler om huvudpersonernas kön. Vi har även kodat ålder på huvudpersonerna. Detta gör att vi från början vet vem artikeln handlar om. För att ta reda på om det finns några skillnader i vilka ämnen som flickor respektive pojkar förekommer i har vi en variabel som påvisar vilket ämne artikeln tar upp. Dessa har vi delat upp i ett 20-tal olika variabelvärden. Utöver det har vi även kodat huruvida huvudpersonerna är aktiva eller passiva i texten och om det finns budskap i texten som berör flickighet/kvinnlighet eller pojkighet/manlighet. Aktiv har kodats då personen intervjuas om exempelvis sin sport eller hobby och passiv då personen uttalar sig i en fråga eller tycker och tänker om ett ämne. Det har alltså varit viktigt, inte bara att se

vilket kön som figurerar i artikeln, utan även hur personen/personerna skildras. För att hitta tendenser som pekar åt något håll har vi lagt in väl avdelade och definierade variabelvärden. För att ta reda på om det är skillnad mellan hur mycket utrymme flickor och pojkar får i tidningen har vi även kodat storlek på varje artikel.

I vårt kodschema har vi använt oss av flera variabelenheter när det kommer till huvudperson. Detta för att få med även de fall där fler än en huvudperson förekommer i texten. Vi har begränsat kodningen till maximalt två huvudpersoner, huvudperson 1 och huvudperson 2. I de fall där det varit fler än två huvudpersoner i en text har alltså någon eller några fallit bort i undersökningen. När vi kodat vem som är huvudperson 1 respektive huvudperson 2 i en text har vi utgått från den som uttalar sig mest i artikeln. Om det har varit flera som uttalat sig lika mycket har vi kodat den som får det första citatet i artikeln som huvudperson 1. I en text utan huvudperson där det förekommer citat från en expert eller liknande har denna kodats som intervjuperson. Vi har då även kodat könet hos intervjupersonen för att se om det finns någon skillnad i förekomst av manliga eller kvinnliga vuxna i tidningen. Vi har konsekvent definierat vuxen som en person över 18 år.

Vid bedömning om huruvida texterna innehåller budskap om flickighet/kvinnlighet eller pojkighet/manlighet har det i de flesta fall handlat om citat från intervjupersoner där det uttryckts till exempel att flickor eller pojkar förväntas se ut eller bete sig på ett visst sätt. Exempelvis kan det vara att flickor förväntas vara söta och sköra medan pojkar förväntas vara tuffa och våldsamma eller att flickor ska vara tystlåtna medan pojkar får vara högljudda.

Vi har även tittat på om materialet kan tyckas rikta sig mot det ena eller andra könet. Enbart i fall där materialet uppenbart i både text och bild framställs som riktat till flickor eller pojkar har vi bedömt det så. Vi har alltså inte kodat exempelvis artiklar som handlar om flickor som rider eller pojkar som spelar fotboll som att vara riktade till flickor respektive pojkar, utan sett det som artiklar som riktar sig till båda könen.

När vi kodat bilder har vi konsekvent utgått från den största bilden i artikeln om texten varit bildsatt med mer än en bild. Vi har kallat den huvudbild. Här har vi dels tagit hänsyn till om det är fotografier eller om det är illustrationer och om personerna på bilderna är aktiva eller passiva. Vid bedömning om en person på en bild är aktiv eller passiv har vi utgått från definitionen att en person som gör något, till exempel utövar en sport eller tar hand om ett djur, är aktiv, medan en person som poserar i syfte att ta en presentationsbild är passiv. I de fall där det varit svårt att avgöra kön på en person på bild har vi utgått från artikeln och bildtexten för att avgöra om det är en flicka eller pojke. Några fall har kodats som oklara, detta gäller främst illustrationer där det inte alltid framgår tydligt vilket kön personerna har.

5.4 Reliabilitet

För att höja kvaliteten på vår undersökning har vi testat reliabiliteten genom att skatta graden av överensstämmelse i vår kodning (Esaiasson et al., 2012). Vid kodningen av våra analysenheter där det gäller till exempel variabeln årgång eller huvudperson bör överensstämmelsen vara 100 procent eller i närheten av densamma. Dock har många av våra variabler en högre svårighetsgrad när det kommer till överensstämmelse. Dessa har större inslag av godtycklighet i bedömningen och kan därför antas ha en lägre grad av överensstämmelse. Som exempel kan nämnas

svårigheten att koda aktiv respektive passiv huvudperson i en text. Här har det varit mycket av en bedömningsfråga i flera fall. Efter en jämförelse har vi ingen anledning att tro att sådana olikheter påverkat resultatet i någon större utsträckning.

Av praktiska skäl har vi delat upp analysenheterna mellan oss vid kodningen. Uppdelningen har dock föregåtts av en del gemensam kodning för att minimera olikheter i sättet att tolka de olika variablerna och variabelvärdena. Vi har även diskuterat frågor som uppkommit under arbetet med datainsamlingen där olika variabler har behövts definieras bättre. I vissa fall har det också varit nödvändigt att lägga till nya variabelvärden efter hand som kodningen fortgått. Här har vi varit mycket noggranna med att se till att det inte påverkat något som kodats tidigare. För att säkerställa kodningen har vi även gått igenom vissa av variablerna som varit mer av bedömningsart för att se att vi kodat likartat.

Den största orsaken till bristande reliabilitet i en undersökning är slump och slarvfel under insamlingen och behandlingen av datan (Esaiasson et al., 2012). Detta har vi försökt undvika genom att vara mycket noggranna under datainsamlandet. Kodningen har skett direkt in i en datamatrix, vilket minskar risken för slarvfel och felläsningar vid överförandet av data mellan papper och dator. Detta ger en hög reliabilitet över lag.

Kodningen har skett under en relativt kort tidsperiod då vi enbart fokuserade på datainsamling. Detta har gjort kodningen mer säker och mer systematisk då vi haft det tidigare arbetet färskt i minnet och således minimerat olikheter i tolkningen och därmed säkrat en hög kvalitet på den efterföljande databearbetningen (Esaiasson et al., 2012). Detta ger undersökningen en god begreppsvaliditet.

Vi har även i efterhand gått igenom en del av kodningen tillsammans, främst gäller detta kodandet av stereotyper i bilderna. Eftersom vi valde att dela upp arbetet med kodningen så att vi kodade en årgång var såg det ut som vi hade kodat detta väldigt olika, men efter en genomgång av båda årgångarna insåg vi att det förekom fler stereotypa exempel i 1993 års tidningar jämfört med 2013 och att det inte var någon större skillnad i våra bedömningar av vad som räknades som stereotyper.

Den goda begreppsvaliditeten tillsammans med en hög reliabilitet kan sägas ge vår undersökning en god resultatvaliditet (Esaiasson et al., 2012).

5.5 Intern validitet

Vi har tittat på två årgångar av Kamratposten med 20 års mellanrum. Vi ville att den ena årgången skulle vara så ny som möjligt och att den andra skulle kunna bidra till en relevant jämförelse för att se om någon förändring skett över tid. Valet föll därför på 2013 eftersom det är den senast tillgängliga hela årgången. 20 år känns som en tillräckligt lång tid tillbaka för att kunna utläsa mönster, vilket gjorde 1993 till vår jämförelseårgång.

Det viktiga för oss har varit att ha ett så stort urval som möjligt för att kunna visa på olika tendenser i materialet utifrån den undersökning vi valt att göra. På så sätt har valen varit strategiska och inte slumpmässiga (Esaiasson et al., 2012). Artiklarna som valts ut har valts just på grund av att de har kunnat bidra med olika faktorer till studien. Vi har metodiskt valt bort

bland annat olika sidor med insändare och frågespalter då dessa inte varit relevanta för undersökningen. I slutändan kodade vi 334 artiklar i 18 nummer från 1993 och 289 artiklar i 17 nummer från 2013, vilket ger ett urval på 623 artiklar totalt.

Den interna validiteten säger något om hur väl resultaten i studien stämmer överens med verkligheten (Merriam, 1994). Det vill säga att studiens resultat är korrekt och att det inte förekommer några systematiska eller icke-systematiska fel i studien. Därför har vi vid definitioner av begrepp, variabler och variabelenheter varit mycket noggranna för att göra kodningen så systematisk som möjligt och minimera godtyckligheten. Vi har satt upp strikta regler för tolkning av till exempel flickighet/pojkighet och aktiv/passiv. Vi har fört många och långa diskussioner kring definitioner. Vi har liknande bakgrund men tänker olika kring barn och media och vi har något olika åsikter kring genusfrågan. Vi ser dock detta som något positivt eftersom vi har gått in i studien från olika håll. Just på grund av detta är risken för att vi skulle ha missat något viktigt mycket mindre.

Att vi båda dessutom läst Kamratposten under vår uppväxt bidrar till att vi i viss mån har en förkännedom av tidningen och att vi har en relation till den. Vi tror dock inte att detta är ett problem för vår undersökning i den mån att det skulle påverka den. Då vi gör en kvantitativ studie av Kamratposten finns det heller inte någon anledning att blanda in våra egna åsikter om tidningen i studien.

Eftersom vi har gjort en kvantitativ undersökning på textmaterial, vilket är en beprövad metod som ofta används i liknande studier inom medie- och kommunikationsvetenskap, har vi kunnat ta fram systematisk kunskap om innehållet i textmaterialet (Esaiasson et al., 2012). Det stora strategiska urvalet ger undersökningen en relativt god intern validitet. Undersökningen består dock av personliga tolkningar av enbart två personer.

5.6 Extern validitet

Den externa validiteten, det vill säga huruvida resultaten kan generaliseras till att även gälla andra liknande fall (Esaiasson et al., 2012), hade varit högre i vår undersökning om vi hade kunnat jämföra Kamratposten med en liknande tidning. En sådan existerar inte i Sverige i nuläget. Vi ser dock inte detta som enbart negativt utan menar att det har inneburit att vi istället kunnat fokusera på en tidning och arbetat med ett större urval av densamma.

Tidningen ändras över tid, likaså samhället och kontexten som tidningen finns i. Vi kan bara ge en bild över just de år vi undersökt, men av dessa anser vi att vi kan ge en relativt god bild av hur ofta och i vilka sammanhang flickor och pojkar förekommer i tidningen.

Vår undersökning bör säga en hel del om Kamratposten, men eftersom det är en tidning som är ensam i sitt slag är det svårt att generalisera till andra tidningar. Vi tror ändå att vår studie kan vara relevant vid jämförelser med andra barn- och ungdomstidningar då den visar på vissa tendenser och varför innehållet i en barntidning är viktigt. Studien kan även användas som en utgångspunkt för liknande undersökningar.

6. Resultat och analys

I detta kapitel kommer resultaten av vår kodning att beskrivas. Vi har valt att dela upp kapitlet i delar som i stort representerar våra frågeställningar och besvara dessa var för sig. En viss del av analys ges i samband med resultaten. Integrerat i dessa kapitel kommer vi även att jämföra de båda årgångarna, 1993 och 2013, för att se om det finns några skillnader mellan dessa.

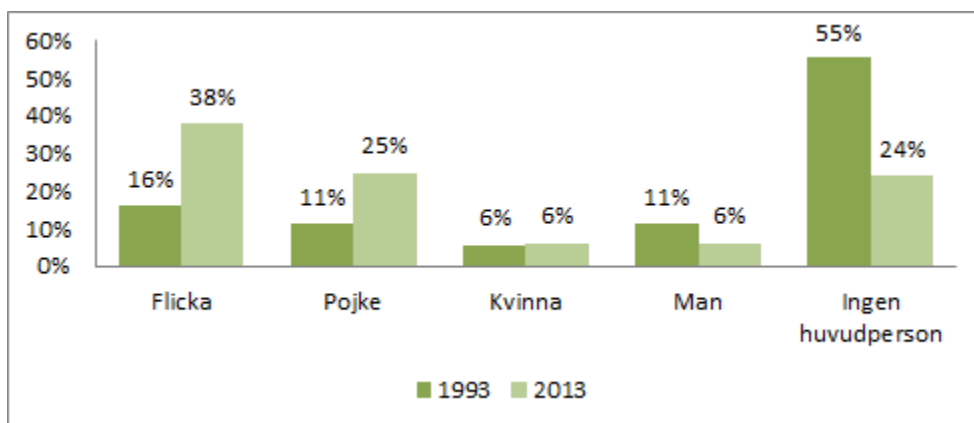
I första hand tittar vi alltså på hur det är med fördelningen av flickor och pojkar som intervjuas i Kamratposten. Vi tar reda på hur mycket utrymme barnen får och om det är någon skillnad beroende på kön. Därefter ligger fokus på hur barnen framställs och om det är någon skillnad mellan hur ofta flickor och pojkar är aktiva respektive passiva i text och bild. Vår sista frågeställning gäller könsstereotyper i text och bild. Slutligen tar vi upp andra relevanta resultat av vår undersökning och sammanfattar det som vi kommit fram till.

Vårt fulla urval består av 623 artiklar. I samband med diagrammen nedan har vi angett n-tal i de specifika fallen och även uppdelat på de olika årgångarna vid jämförelser.

6.1 Förekommer det lika många flickor som pojkar i materialet?

I vår första frågeställning har vi tittat på vilka som figurerar som huvudpersoner i vårt urval. I figur 6.1.1 nedan visas hur fördelningen ser ut i tidningen under årgångarna 1993 jämfört med 2013. Här syns bland annat att flickor oftare förekommer som huvudpersoner än pojkar under båda årgångarna. Vid en jämförelse av 1993 och 2013 visar resultatet att fördelningen mellan flickor och pojkar i stort sett inte ändrats, utan ungefär en tredjedel fler huvudpersoner är flickor i båda årgångarna.

En bidragande orsak till att det är fler flickor som innehar rollen av huvudpersoner kan vara att det är ett större antal flickor som läser Kamratposten och att tidningen därför kontaktas oftare av flickor som har förslag på ämnen att ta upp. Detta skulle i så fall kunna generera fler artiklar med flickor än pojkar eftersom en stor del av inslagen i tidningen är baserade på tips och önsknings från läsarna själva.

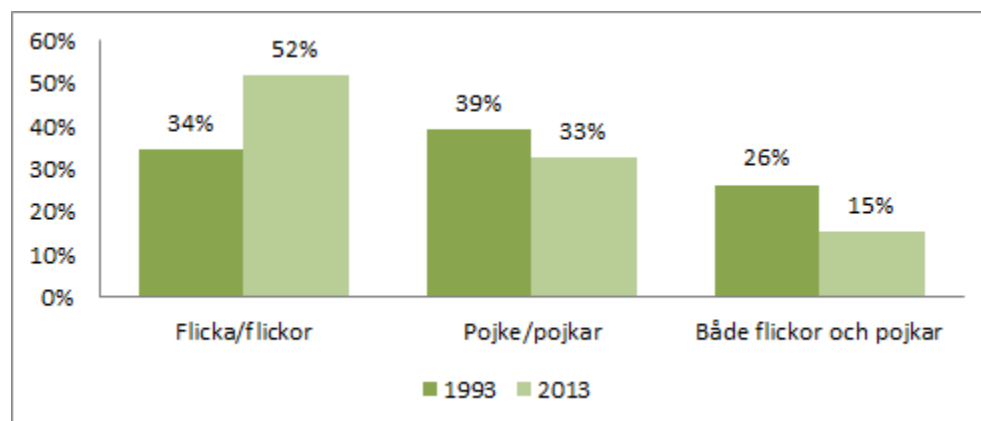

Figur 6.1.1 Könsfördelning huvudperson, jämförelse mellan årgångarna (procent), n=623 (totalt), n=334 (1993), n=289 (2013).

Över hälften av artiklarna 1993 saknar huvudperson, något som är betydligt ovanligare 2013 där över tre fjärdedelar av artiklarna har en huvudperson. Värt att notera är också att det är nära dubbelt så många vuxna män som är huvudpersoner i artiklar under 1993 jämfört med kvinnor, 37 män och 19 kvinnor. År 2013 är fördelningen mellan män och kvinnor jämn. Andelen vuxna huvudpersoner i materialet totalt sett är också mindre under 2013 jämfört med 1993.

Att andelen artiklar som saknar huvudperson gått från drygt 50 procent 1993 till under 25 procent 2013 tyder på att Kamratposten i större utsträckning involverar barn i artiklarna under senare årgångar. Att andelen vuxna huvudpersoner minskat styrker detta ytterligare. Detta är förenligt med vår uppfattning att det förekommer fler barn i tidningarna från 2013 och framför allt att barn mycket oftare är i fokus i artiklarna. När det gäller skillnaderna mellan vuxna kvinnor och män i rollen som huvudpersoner kan våra resultat tyda på att Kamratposten försökt arbeta mot en jämnare fördelning av dessa under senare år.

När det gäller förekomsten av barn på bild i Kamratposten kan vi i figuren 6.1.2 nedan se att under 2013 är fördelningen av flickor och pojkar ungefär den samma som i text. 1993 är däremot pojkar i majoritet på bilderna. Antalet enheter är dock litet 1993 (n=87), vilket tyder på att många artiklar inte är bildsatta med varken flickor eller pojkar. Även detta styrker att barn får mer plats i årgång 2013. Det är procentuellt fler bilder 1993 som visar både flickor och pojkar än vad det är 2013. Att en större andel av bilderna på barn under 1993 föreställer pojkar är något som inte verkar gå ihop med fördelningen av huvudperson i text. Vi vet utifrån tidigare resultat att det är fler artiklar utan huvudperson detta år, men att det är fler pojkar på bild tyder ändå på en viss överrepresentation. En förklaring skulle kunna vara att bilden som kodats inte är en bild av huvudpersonen utan istället en generell bild av ämnet som tas upp i artikeln och att detta är vanligare under 1993 än vad det är under 2013.

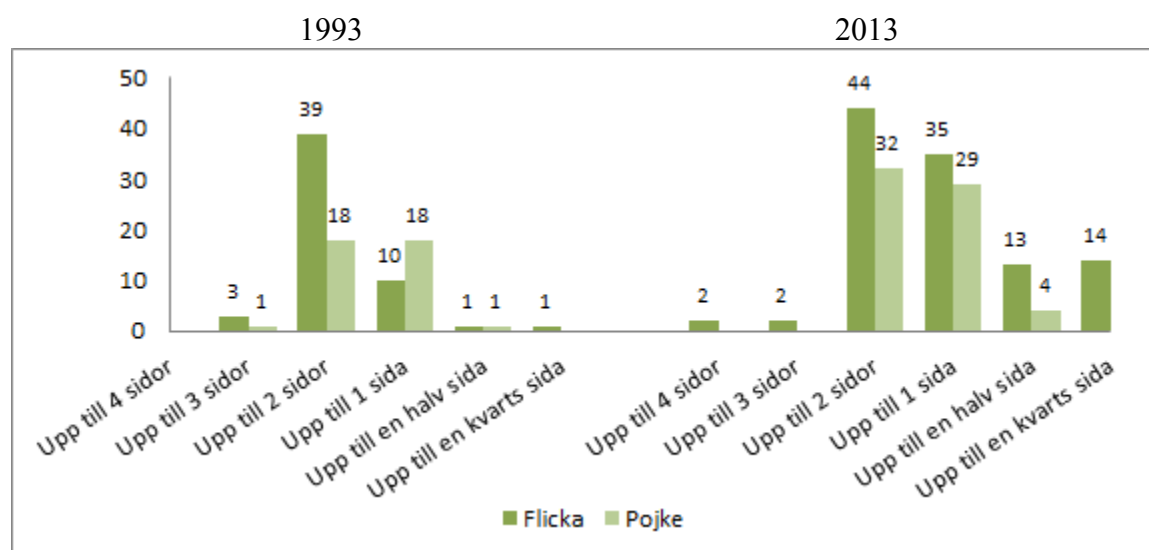

Figur 6.1.2 Andel flickor respektive pojkar på bild, jämförelse mellan årgångarna (procent), n=243 (totalt), n=87 (1993), n=156 (2013).

6.2 Får flickor och pojkar lika mycket utrymme?

Som en andra fråga har vi tittat på hur mycket utrymme flickor respektive pojkar får i Kamratposten. Detta för att fastställa om det är någon skillnad mellan könen när det gäller hur mycket utrymme barnen får. Här har vi enbart valt att analysera de artiklar där barn är huvudpersoner, varvid n-talen återigen skiljer sig från föregående diagram. Även här är antalet enheter 1993 avsevärt mindre än 2013.

I resultatet som framgår av figur 6.2.1 kan vi se att artiklarna där barn förekommer som huvudperson oftast är en eller två sidor långa under båda årgångarna. Det är en klar övervikt av flickor i de upp till två sidor långa artiklarna 1993, medan artiklar av storlek upp till en sida har en majoritet av pojkar under samma år. 2013 är fördelningen av flickor och pojkar i respektive kategori jämnare. Det är fler flickor i alla kategorier eftersom fler flickor förekommer som huvudpersoner totalt sett, men den relativa skillnaden mellan kategorierna är liten.

Figur 6.2.1 Antal sidor tilldelade flickor respektive pojkar i roll av huvudperson i text, jämförelse mellan årgångarna (antal), n=274 (totalt), n=92 (1993), n=182 (2013).

I tabell 6.2.1 vill vi visa en mer exakt siffra på hur många sidor den genomsnittliga huvudpersonen förekommer på. I tabellen syns det sammanlagda antalet flickor respektive pojkar (huvudpersoner) samt antalet sidor som dessa figurerar på. Det totala antalet sidor där flickor respektive pojkar figurerar divideras därefter med antalet flickor respektive pojkar som förekommer totalt i respektive årgång.

Tabellen visar att flickor och pojkar får nästan precis lika mycket utrymme per person i Kamratposten 2013. Under 1993 däremot får flickorna som huvudpersoner något mer utrymme räknat i antalet sidor: 1,81 för flickor och 1,51 för pojkar. Även här är det möjligt att Kamratposten aktivt arbetat för att få en jämnare fördelning. Skillnaderna skulle också till viss del kunna bero på att antalet enheter är större 2013 och därför mer tillförlitligt, men även på att vi konsekvent avrundat uppåt när vi kodat storlek på artiklar vilket kan ha påverkat resultaten.

Tabell 6.2.1 Genomsnittligt antal sidor per flicka respektive pojke (huvudperson) (antal)

År	Antal flickor	Antal sidor	Antal sidor/flicka	Antal pojkar	Antal sidor	Antal sidor/pojke
1993	54	98	1,81	38	57,5	1,51
2013	110	147	1,34	72	97	1,35
Totalt	164	245	1,49	110	154	1,40

Jämförelse mellan årgångarna, n=274 (totalt), n=92 (1993), n=182 (2013).

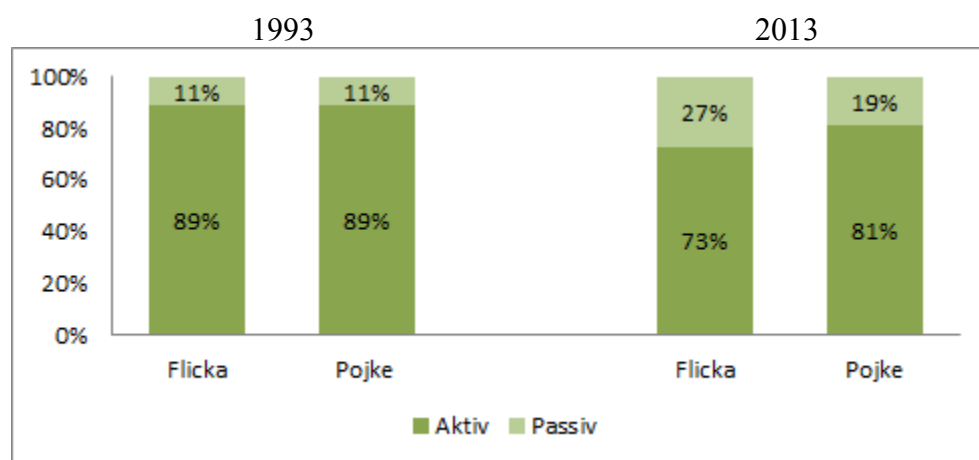
6.3 Framställs flickor och pojkar lika ofta som aktiva respektive passiva i text och bild?

För att ta reda på mer om hur flickor och pojkar framställs i Kamratposten har vi tittat på aktivitet och passivitet hos huvudpersonen i text och bild.

När årgångarna jämförs, figur 6.3.1, framkommer det att under 1993 är det ingen skillnad mellan könen avseende aktivitet och passivitet i text. Både flickor och pojkar hamnar nära 90 procent när det gäller aktiv huvudperson. 2013 syns däremot en skillnad. Huvudpersoner som är flickor är aktiva i drygt 70 procent av artiklarna medan pojkar framställs som aktiva i över 80 procent av de artiklar där de figurerar som huvudpersoner.

När det gäller skillnader mellan könen aktivitet och passivitet i text skulle dessa kunna bero på att barn oftare får chans att tycka och tänka i Kamratposten 2013 medan liknande artiklar år 1993 istället hade en vuxen person som uttalade sig alternativt ingen huvudperson alls. Detta material är därmed inte medräknat i denna del av undersökningen. Det finns fler artiklar i Kamratposten 1993 som är av faktatyp där det inte förekommer någon huvudperson. Detta kan vara till exempel historiska artiklar eller artiklar om natur eller vetenskap. Liknande artiklar under 2013 har oftare ett barn som huvudperson, men barnet är inte alltid aktivt. Detta skulle alltså kunna vara en del av förklaringen till ökningen av passivitet i texten under den senare årgången jämfört med den tidigare trots att förekomsten av huvudperson i artiklar har ökat.

Att flickor oftare är passiva än pojkar skulle återigen kunna bero på att det är fler flickor som läser Kamratposten och att dessa därför i större utsträckning kommer till tals när det gäller att tycka och tänka genom att själva kontakta tidningen. De pojkar som figurerar har eventuellt i större utsträckning blivit upplettade i ett specifikt syfte och förekommer kanske därför oftare som aktiva i till exempel ett hobbyreportage.

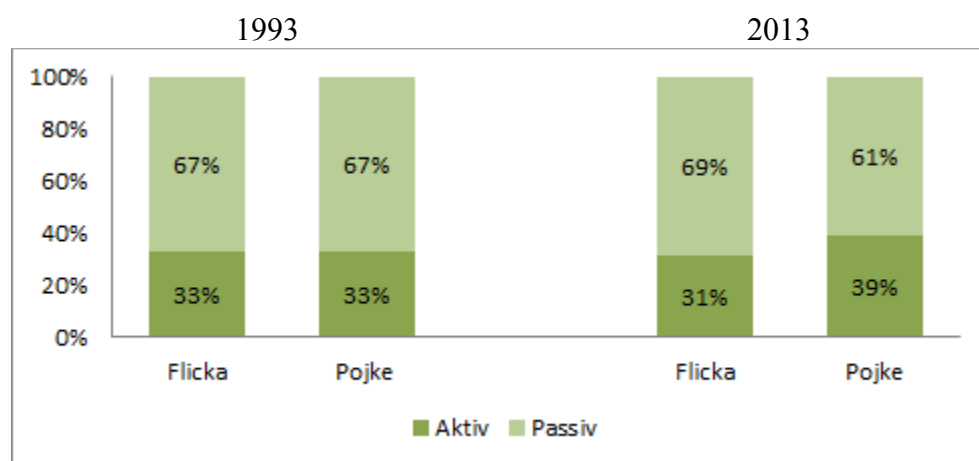
Figur 6.3.1 Andel aktiva respektive passiva huvudpersoner i text (barn), jämförelse mellan årgångarna (procent), $n=274$ (totalt), $n=92$ (1993), $n=182$ (2013).

När vi tittar på aktivitet och passivitet i bild under de båda årgångarna, figur 6.3.2, har vi enbart räknat med bilder där barn figurerar på den största bilden i artikeln. Personen på den bilden är inte nödvändigtvis samma som huvudperson i texten. I resultatet ingår både fotografier och illustrationer. Här kan vi se att det är mycket vanligare med passiva barn på bild än aktiva.

Många av artiklarna är bildsatta med ett fotografi där en person poserar på huvudbilden, ofta i avsikt att presentera en huvudperson. Ibland finns det då andra bilder i artikeln där personen är aktiv, dessa syns dock inte i resultatet.

Resultatet visar att både flickor och pojkar är aktiva på fotografier och illustrationer ungefär lika ofta. Diagrammet visar också att andelen aktiva respektive passiva personer på bild i tidningarna under de båda årgångarna är ungefär samma. Fördelningen är jämn mellan könen 1993, drygt 30 procent för både flickor och pojkar. Även 2013 ligger flickor på drygt 30 procent medan aktiviteten hos pojkar ökat till att visas i närmare 40 procent av bilderna.

Den procentuella skillnaden är ungefär den samma som skillnaden mellan aktiva och passiva flickor och pojkar i text, detta skulle därför kunna vara en följd av samma resonemang som när det gäller aktivitet och passivitet där.

Figur 6.3.2 Andel aktiva respektive passiva barn på bild, jämförelse mellan årgångarna (procent), $n=196$ (totalt), $n=64$ (1993), $n=132$ (2013).

6.4 I vilken utsträckning förekommer könsstereotyper i text och bild?

Endast i undantagsfall anser vi att könsstereotyper kan pekats ut i artiklarna från 2013. Det handlar om mindre än 1 procent av texterna där vi tycker oss se stereotypa beskrivningar. 1993 var det vanligare. Ungefär 10 procent av texterna innehåller något som vi tycker kan ses som ett stereotypt sätt att beskriva någon eller något. Ofta handlar det då om citat från barn om hur flickor och pojkar förväntas vara.

När det gäller könsstereotyper i bild har vi återigen enbart tittat på enheter som är bildsatta. Här är antalet enheter dock relativt jämnstort mellan årgångarna. Vi finner även här mycket få fall av stereotypt flickigt/kvinnligt eller pojligt/manligt i bildmaterialet i artiklarna. Ett tydligt exempel har vi dock hittat i Kamratposten nummer 8, 2013, som visas på bild 6.4.1. Vad vi kan se vid en jämförelse av årgångarna är att även tidningens bildmaterial har blivit mer könsneutralt 2013 jämfört med 1993.

Bild 6.4.1 Klädstilarna Rockabilly och Kawaii ur nr. 8, 2013. En av få tydliga bilder av pojkgiga och flickiga stereotyper 2013. Foto: Malin Magnusson

Tydliga könsstereotyper är alltså relativt ovanliga i Kamratposten både vad gäller text och bild. Det finns en större andel i artiklarna från 1993 jämfört med 2013 vilket kan tyda på en ökad medvetenhet hos redaktionen under senare år. Det samma gäller förekomsten av artiklar som uppenbart riktar sig till ena eller andra könet. För oss har det varit svårt att se tydliga tecken på att material är riktat till antingen flickor eller pojkar förutom i några enstaka fall, återigen främst från 1993. Ett exempel syns på bild 6.4.2. I just det fallet tycker vi att både text och bild tydligt riktar sig till flickor.

Bild 6.4.2 Artikel om blomsterarrangemang ur nr. 10, 1993. Ett exempel på material tydligt riktat mot flickor i målgruppen. Foto: Malin Magnusson

Tabellen nedan, 6.4.1, visar inom vilka ämnen flickor respektive pojkar förekommer som huvudpersoner under de olika årgångarna. Här visas resultaten i antal eftersom antalet flickor och pojkar skiljer sig åt relativt mycket mellan årgångarna. Återigen är antalet enheter mindre 1993, nästan hälften jämfört med 2013. Detta då vi enbart utgått från artiklar som har ett barn som huvudperson. 92 barn förekommer 1993 och 182 barn 2013.

Vid en jämförelse syns här att det blivit vanligare att pojkar är huvudpersoner i artiklar som har med relationer och känslor att göra. 1993 är 12 av 15 huvudpersoner i denna kategori flickor. Även 2013 är majoriteten flickor men sett till den procentuella andelen flickor och pojkar totalt är skillnaden inte särskilt stor. En stor del av artiklarna under båda årgångarna handlar om hobbyer och intressen och här är fördelningen mellan könen förhållandevis jämn.

När det gäller inom vilka ämnen som flickor respektive pojkar förekommer som huvudpersoner är detta något som jämnats ut mycket mellan de två årgångarna. 2013 inkluderas ofta personer av olika kön i minst tre olika artiklar i varje tidning som behandlar samma ämne. Detta kan vara en anledning till att skillnaderna mellan könen jämnats ut något. 1993 förekom istället oftare en artikel inom ett ämne med endast en huvudperson.

Tabell 6.4.1 Artikelämne i jämförelser mellan årgångarna i relation till flickor och pojkar och kvinnliga och manliga skribenter

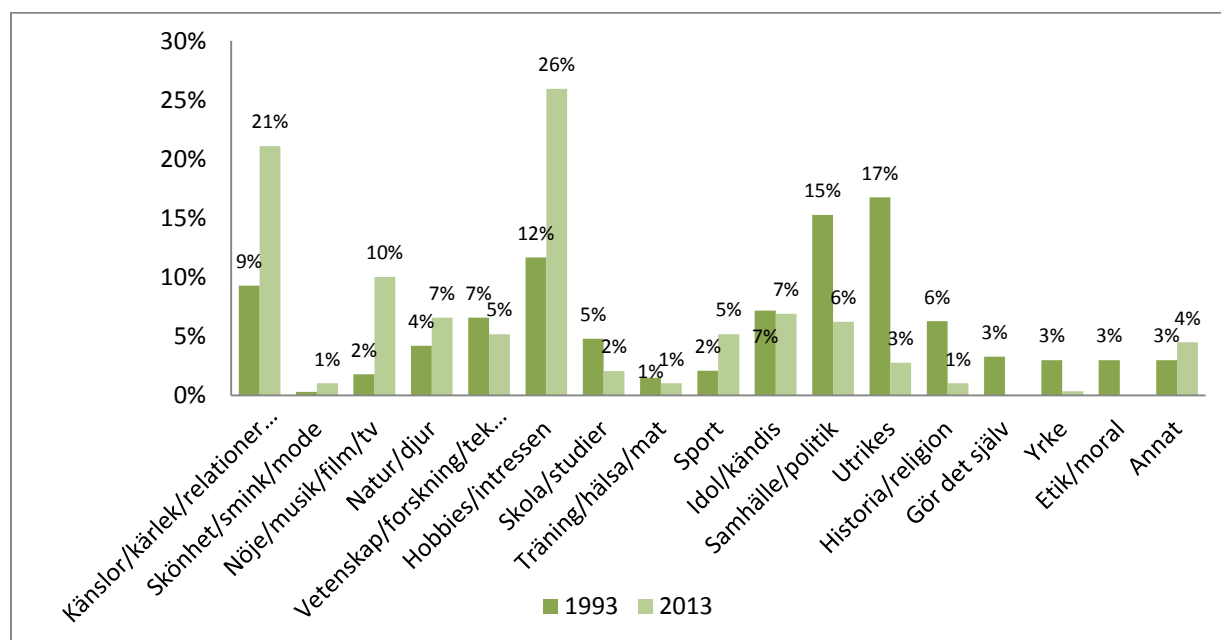
	Flickor respektive pojkar i huvudroll				Kvinnliga respektive manliga skribenter			
		1993		2013		1993		2013
Ämne	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Känslor/kärlek/relationer/sex	12	3	31	19	21	10	38	23
Skönhet/smink/mode	0	0	2	1	0	0	3	0
Nöje/musik/film/tv	0	0	9	6	1	2	17	11
Natur/djur	0	0	4	4	8	5	12	7
Vetenskap/forskning/teknik	0	1	0	0	10	8	13	2
Hobbyer/intressen	16	15	36	30	19	19	52	23
Skola/studier	7	4	3	1	7	8	5	1
Träning/hälsa/mat	0	0	1	1	4	1	1	2
Sport	1	0	6	4	6	0	7	7
Idol/kändis	1	3	5	1	13	9	11	9
Samhälle/politik	2	3	5	2	8	9	11	7
Utrikes	11	3	4	0	16	13	8	0
Historia/religion	1	3	0	0	10	10	2	1
Gör det själv	0	0	0	0	10	1	0	0
Yrke	0	0	0	0	4	4	1	0
Etik/moral	2	2	0	0	5	5	0	0
Annat	1	1	4	3	4	5	8	4
Totalt	54	38	110	72	146	109	189	97

Flickor respektive pojkar som figurerar som huvudperson uppdelat på ämne, samt artiklar skrivna av kvinnor respektive män uppdelat på ämne.

6.5 Övriga resultat

Här presenterar vi de resultat som inte har direkt med barnen i Kamratposten att göra men som ändå kan påverka läsarens syn på kön och genus. Framför allt handlar dessa om vilka ämnen som tas upp i tidningen och vilka vuxna förebilder som figurerar i densamma.

I figur 6.5.1 kan vi se att det 1993 förekommer fler artiklar som behandlar nyhetsämnen. Det skrivs mer om samhälle, politik och utrikes. 2013 har artiklar om intressen och hobbyer ökat avsevärt och dessa är nu i klar majoritet. Artiklar om känslor och relationer kommer på en andraplats under 2013. Även kategorin nöje har ökat markant från att ha varit nästan obefintlig 1993, medan ämnen som rör samhälle, politik och utrikes alltså minskat drastiskt. Kamratposten verkar överlag ha blivit mer lättsam och lekfull genom åren och till viss del frångått den utbildande rollen, åtminstone vad gäller samhällsfrågor. Detta resultat är baserat på vilka ämnen som tas upp i tidningen under de båda årgångarna.

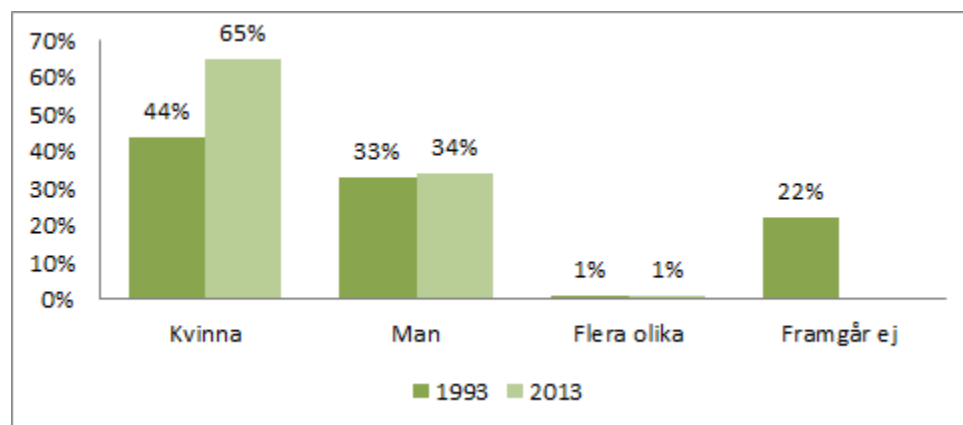

Figur 6.5.1 Andel artiklar inom respektive ämne uppdelat på år (procent), $n=623$ (totalt), $n=334$ (1993), $n=289$ (2013).

När det kommer till vuxna intervjupersoner, ofta i form av experter som uttalar sig inom ett visst ämne, visar våra resultat att dessa oftare är män än kvinnor. När vi tittar på den procentuella fördelningen av kön på intervjuperson uppdelat på de två årgångarna, kan vi se att det inte skiljer sig särskilt mycket åren emellan. Båda årgångarna har ungefär 40 procent kvinnliga och 60 procent manliga intervjupersoner. Antalet enheter är dock något mindre 2013, 64 intervjupersoner förekom 1993 mot 41 intervjupersoner 2013.

En annan viktig aspekt när det kommer till genusrepresentation i en tidning är att titta på kön på de som skriver materialet. Den procentuella fördelningen mellan könen visas i figur 6.5.3. Bland enheterna från 1993 finns många artiklar där skribent inte framgår, detta framför allt på nyhetssidorna. Resultatet visar att det är fler artiklar skrivna av kvinnor än män i båda årgångarna, men skillnaden är markant större 2013.

Kamratpostens nuvarande redaktion består av Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare, samt åtta kvinnor i olika positioner, bland annat tre reportrar. Även 1993 var fördelningen ojämn och det var fler kvinnor i redaktionen än män. Även om en del material är skrivet av frilansare så borde könsfördelningen på redaktionen i hög grad påverka vem som skriver artiklarna.

Figur 6.5.3 Andel kvinnliga respektive manliga skribenter, jämförelse mellan årgångarna (procent), $n=623$ (totalt), $n=334$ (1993), $n=289$ (2013).

Tabellen nedan, 6.5.1, visar skillnaden mellan hur mycket utrymme kvinnliga respektive manliga skribenter får i genomsnitt under de båda årgångarna. Här har vi bortsett från de enheter där kön på skribenten inte framgår och även de artiklar som är skrivna av flera olika personer. Tabellen visar att kvinnliga skribenter genomgående får något mer plats än de manliga. Skillnaden är störst 1993 där kvinnors artiklar i genomsnitt är 1,55 sidor långa medan männens genomsnitt ligger på 1,39 sidor. Även här skulle skillnaderna till viss del kunna bero på att vi konsekvent avrundat uppåt när vi kodat storlek på artiklar.

Tabell 6.5.1 Genomsnittligt antal sidor per kvinnlig respektive manlig skribent (antal)

År	Antal kvinnor	Antal sidor	Antal sidor/kvinna	Antal män	Antal sidor	Antal sidor/man
1993	146	227	1,55	109	152	1,39
2013	189	249	1,32	97	122	1,26
Totalt	335	476	1,42	206	274	1,33

Jämförelse mellan årgångarna, $n=541$ (totalt), $n=255$ (1993), $n=286$ (2013).

Antalet artiklar skrivna av kvinnliga respektive manliga skribenter inom olika ämnen syns i tabell 6.4.1 i föregående kapitel. Den tydligaste skillnaden mellan åren är att kvinnor mycket oftare skriver om hobbyer och intressen 2013. 1993 var antalet män och kvinnor i den kategorin precis detsamma. Det har även blivit vanligare att män skriver om känslor och relationer. Noterbart är att alla sex artiklarna inom kategorin sport skrevs av kvinnor 1993 medan fördelningen inom det ämnet var jämn 2013. Inom kategorin vetenskap, forskning, teknik är det markant fler artiklar skrivna av kvinnor 2013. När det gäller kategorin känslor, kärlek, relationer och sex ser vi samma tendenser här som när det gäller huvudpersoner inom ämnet, det är fler män som skriver om ämnet 2013. Överlag finns det inga tydliga skillnader att peka på, vi tycker inte att vi har underlag nog för att kunna varken bekräfta eller förkasta en stereotyp fördelning av arbetet på redaktionen.

6.6 Sammanfattning av resultaten

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det förekommer något fler flickor än pojkar i Kamratposten. Det är också flickorna som tar upp mest plats per person när de är huvudpersoner i artiklarna. När det gäller könsfördelning på bilderna är flickor i majoritet även där under årgång 2013. 1993 däremot är majoriteten av barnen på huvudbilderna pojkar, trots att det är fler flickor som är huvudpersoner i textmaterialet.

Utvecklingen när det gäller aktiva respektive passiva huvudpersoner i texterna har gått från att vara väldigt jämnt fördelad 1993 mot en mer markant skillnad 2013. Många bilder är rena presentationsbilder vilket innebär att aktivitet på bild är relativt ovanligt. Detta håller sig förhållandevis jämnt över årgångarna, men det finns en antydning till att pojkar något oftare är aktiva även på bild 2013.

Väldigt få könsstereotyper förekommer i text och bild generellt i tidningen från de valda årgångarna. År 2013 är fallen där vi hittat uppenbara könsstereotyper nästan obefintliga, medan de är något fler år 1993. Här kan vi definitivt se en utveckling mot ett mer könsneutralt material över tid. Det är även sällsynt att materialet i de båda årgångarna tydligt riktar sig till läsare av det ena eller andra könet.

Den ojämna fördelningen när det gäller vilka vuxna som intervjuas, bland annat i roll av experter, kvarstår däremot. Det är ungefär 60 procent män och 40 procent kvinnor i båda årgångarna.

Fördelningen av kvinnliga och manliga skribenter vad gäller olika ämnen är ganska jämn 2013. 1993 var det vanligare med en stereotyp fördelning där procentuellt fler kvinnor till exempel skrev om känslor och relationer.

7. Slutsatser och diskussion

I ett försök att svara på hur Kamratposten framställer flickor och pojkar har vi undersökt flertalet olika faktorer. Vi har tittat på hur ofta flickor respektive pojkar kommer till tals i tidningen och hur mycket utrymme varje person får. Vi har också försökt peka på skillnader i hur flickor och pojkar skildras, bland annat när det gäller aktivitet och passivitet i text och bild men också gällande vilka ämnen i Kamratposten som har flickor respektive pojkar som huvudpersoner. Vi har letat efter stereotyper i text och bild, något som eventuellt skulle kunna påverka läsarna i samma utsträckning som texten. Avslutningsvis har vi även tittat på hur många artiklar som är skrivna av kvinnor respektive män och vad dessa handlar om. En jämförelse har skett över tid.

7.1 Slutsatser

Gällande resultat så som kön på huvudperson och intervjuperson och även årgång så bör dessa vara i det närmaste hundra procent korrekta. När det kommer till saker som aktivitet, passivitet och stereotyper skulle det kunna finnas en viss felprocent i våra resultat. Även när det gäller kön på barn på bilder skulle denna kategori kunna innehålla en liten mängd felaktiga kodningar, främst när det gäller illustrationer då det i vissa fall inte framgår något tydligt kön på dessa.

När det kommer till barn och genus så är könsindelningen i flickor och pojkar, män och kvinnor, något som de allra flesta barn är medvetna om långt innan de öppnar sin första Kamratposten. Davies (2003) menar att vi inte föds till kvinnor eller män utan att samhället tvingar oss att välja en av vägarna. Att inte passa in i något av facken ses som ett misslyckande. Barn liksom vuxna visar könstillhörighet bland annat genom frisyrier och kläder. Kamratposten blir då en av flera faktorer som påverkar barnet att försöka upprätthålla sin givna könsroll. I tidningen förekommer mycket material som kan påverka barnen, både text och bild.

Tidningar som riktar sig till i huvudsak pojkar och män behandlar ofta bara ett ämne, medan tidningar som riktar sig till flickor och kvinnor ofta handlar till någon del om skönhet (Ekman, 1998). Våra resultat visar att det inte är en kompromiss av detta som skapar Kamratpostens läskrets, utan snarare ett steg åt andra hållet. Tidningen är varken specialinriktad på ett ämne och ger inte heller någon form av skönhetstips till läsarna.

Våra resultat visar att Kamratpostens artiklar är skrivna på ett relativt könsneutralt sätt och att antalet flickor och pojkar i rollen av huvudperson i artiklarna står i ungefärlig proportion till antalet flickor och pojkar som läser tidningen. Särskilt i den senare årgången är fördelningen förhållandevis jämn mellan barnen. Däremot är en majoritet av de vuxna som förekommer som huvudpersoner eller intervjupersoner i tidningen män under båda årgångarna. En synlig överrepresentation av manliga experter i artiklarna skulle kunna spåda på fördomen att män oftare figurerar i dessa positioner i samhället i stort.

Överlag framkommer inte många fördomar om flickor, kvinnor, pojkar eller män i text eller bild. Resultaten av vår undersökning visar att det förekommer relativt få fall av könsstereotyper i Kamratposten. Därför borde en eventuell negativ påverkan på barns könsroller vara relativt liten, även om det som Davies (2003) skriver är så att barn gör som de ser att andra gör. Vi har inte undersökt i vilken utsträckning Kamratpostens material bryter mot könsrollerna, men vi kan konstatera att det inte är särskilt vanligt med exempelvis fotografier där vi haft svårt att avgöra

könet på den som avbildas innan vi läst bildtexter och artiklar.

Vad gäller medieeffekter kan vi se att Kamratpostens påverkan vad gäller till exempel agenda-setting kan ses som stor. Särskilt i 2013 års tidningar där fokus ligger mycket på enbart en nyhet på nyhetssidorna. Denna nyhets genomslag i läsarnas medvetande bör då bli ganska stor. Huruvida Kamratposten har stor eller liten inverkan på barnens beteenden och tankar påverkas av i vilken utsträckning tidningen är barnens primära, eller kanske enda, mediekälla. Med största sannolikhet är Kamratposten en av flera mediekällor barnet har tillgång till. Tidningen är dock en av få nyhetskällor som riktar sig till målgruppen med denna typ av material och där materialet är anpassat för att barn ska förstå vad det handlar om.

När det kommer till framing så måste vi ta i beaktande att barn påverkas av det som står i Kamratposten. Sättet på vilket tidningen presenterar sitt material är viktigt. Våra resultat visar att tidningen är relativt bra på att skildra flickor och pojkar på ett likvärdigt sätt. Vad vi kan bedöma är tidningen i stort relativt könsneutral och specifikt riktat material förekommer sällan. Med hänsyn till resultaten så verkar Kamratposten vara en jämställd tidning som åtminstone inte förstärker de könsstereotyper och normer som förekommer i andra sammanhang i samhället. Det finns en stor bredd på materialet i tidningen och materialet är också skrivet för att barn ska förstå.

Muto (2004) menar att barn idag ofta har stor tillgång till olika media men att tillgången till vuxna som kan hjälpa till att förklara det som tas upp i media är ganska liten. När det gäller Kamratposten så är tidningen skriven av vuxna och det är dessa som väljer ut vad som ska ingå och vilken information läsarna får. Till viss del hjälper skribenterna även till att förklara och analysera materialet. Den enskilda skribentens påverkan på läsaren kan bli stor. Det är viktigt att den rollen tas på allvar för att barnet ska få en så verklighetstrogen bild som möjligt av det som tas upp.

Strassburger et al. (2009) tar upp två kontrasterande sätt att se på barn och media, där skillnaden ligger i hur mycket ansvar som kan läggas på barn respektive vuxna när det gäller barns mediekonsumtion. De tror att verkligheten innebär ett mellanting, men kostaterar att barn är mer lättpåverkade än vuxna eftersom de inte har lika mycket livserfarenhet. Detta kan göra att det som syns i media blir sanning för barnet. Här visar resultaten av vår undersökning att flickor och pojkar avbildas i liknande sammanhang och utan större skillnader mellan könen. Därför borde en negativ påverkan när det gäller könsroller inte vara särskilt sannolik.

Våra resultat visar att mycket har hänt på 20 år, både när det gäller genus och andra saker i tidningen, till exempel vilka ämnen som tas upp. Överlag verkar det vara mer känslor och personliga reportage nu och mindre nyheter och samhällsinformation. Kamratposten har i någon mån frångått rollen som utbildare och går nu mer mot att vara en kompis till barnen.

En stor skillnad mellan de två årgångarna är att det 1993 var vanligare att prata med vuxna; experter, föräldrar eller lärare, i samma artikel där barnen fick komma till tals. I 2013 års tidningar är det ovanligt att barn och vuxna kommer till tals i samma artikel, istället läggs ofta en sidoartikel till med exempelvis svar på frågor inom ämnet från någon form av expert.

Vi har också kodat en stor del variabler som vi egentligen inte utnyttjat till resultatet. Många av dessa var vi medvetna om att vi inte skulle ha användning för men de kändes viktiga att koda ändå, i många fall för att kunna göra extra kontrollkörningar och se om ett resultat verkade rimligt. Andra variabler hade vi hoppats skulle ge oss en utveckling av resultatet men det har visat sig efter hand att dessa inte tillfört något.

7.2 Diskussion

Material som vi valt att inte ta inkludera i vår studie, till exempel insändarmaterial som "Flams och trams", "Prat", "Tyck om KP" och "Kropp och Knopp" verkar ha ökat med tiden och tar större plats 2013 jämfört med 1993. Detta stämmer med vår uppfattning om att barn oftare kommer till tals i tidningarna under den senare årgången. Det märks även på sidantalet som ökat från 40 sidor per nummer 1993 till 52 sidor per nummer 2013. Typen av artikelmaterial som inkluderats i vår studie har däremot inte ökat, snarare tvärtom. Enligt Lukas Björkman är insändarmaterialet av stor vikt för läsarna: "Vi får mycket respons. Vi gör tidningen tillsammans med läsarna"¹⁵.

Överlag används ett mer könsneutralt uttrycksätt 2013. Ett exempel är tidningens artiklar om föräldrar som försvinner. 1993 skrivs det om pappor som försvinner. Medan tidningen försöker att skildra ämnet mer neutralt i den senare årgången vid rubrikställningen *När en förälder försvinner*¹⁶. Dock presenteras artiklarna likartat i innehållsförteckningen, *Pappa kom tillbaka* 1993 och *Pappa, kom hem* 2013. Det är fortfarande barn med pappor som har försvunnit ur barnens liv som figurerar i båda tidningarna. Så här tänker Lukas Björkman kring könsneutralitet: "Det är självklart att tjejer och killar ska vara med på lika villkor. Detta ska genomsyra hela tidningen. Vi riktar inte innehållet utan det ska ske och vara naturligt. Men det handlar om våra egna förutfattade meningar och läsarnas också."¹⁷.

Bild 7.2.1 Artiklar om pappor, från nr. 1, 1993 och nr. 2, 2013. Foto: Malin Magnusson

¹⁵ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

¹⁶ Artiklar ur Kamratposten nr. 1, 1993, s. 24 och nr. 2, 2013, s. 10.

¹⁷ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

En sak som kan nämnas i sammanhanget, även om vi inte tittat närmare på det, är skillnaden i de tecknade serier som förekommer i Kamratposten. 1993 var det Eva & Adam, en serie skapad av Johan Unenge och Måns Gahrton. Den handlar om barn i mellanstadiet, deras känslor, problem och relationer står i fokus.¹⁸ Årgången 2013 har Eva & Adam bytts ut mot en mangaserie, Bleckmossen Boyz. Det finns ett visst hemlighetsmakeri runt saker i serien, som till exempel hur gamla karaktärerna är och om en person är flicka eller pojke.¹⁹ Här framställs karaktärerna i klassisk mangaanda med stora bröst eller muskler, framträdande ögon och spretigt hår.

En annan viktig aspekt är att media inte på något sätt är det enda som påverkar barnen. Det är förmodligen inte ens den största faktorn. I många fall har föräldrar, kompisar och skola stor påverkan på barnen. Idag, till skillnad från 1993, finns även internet och olika sociala medier att ta hänsyn till vid analyserar om hur barn påverkas och vad de påverkas av.

Enligt Lukas Björkman får Kamratposten fler insändare från flickor än pojkar. De har cirka 70 procent flickor som prenumeranter²⁰. Det kan vara svårt att få tag i barn till artiklar ibland eftersom allt måste gå genom föräldrarna, men redaktionen försöker till viss del att själva att leta efter intervjupersoner för att få en jämnare fördelning²¹.

Lukas Björkman skriver en ledare i varje tidning som ska passa temat för numret i fråga: "Det är ett stort ansvar när det gäller barn. Jag försöker dela med mig av vad jag minns från när jag själv var barn. Jag försöker plocka ur mitt eget liv. Det som varit bra, och vad jag önskar jag gjort annorlunda."²² Tidningens målgrupp består av unga barn som är inne i en känslig ålder. Innehållet i tidningen påverkar naturligtvis barnen. Men Lukas Björkman menar att de inte skriver artiklar som är normerande eller som påverkar läsarnas självkänsla, som så många andra kommersiella tidningar gör: "Vi vill förmedla grundläggande värderingar, allas lika värde och jämställdhet mellan könen. Att man inte ska vara taskig mot någon. Vi vill skapa trygga läsare som respekterar andra, men det är viktigt att visa att man ska vara sig själv. Där vill vi inte vara inne och påverka. Vi vill vara mer som en kompis."²³

Överlag verkar layouten mycket mer strukturerad i 2013 års tidningar jämfört med 1993. I den tidigare årgången är det ofta svårt att snabbt få en överblick av vad som hör ihop, många artiklar går över flera sidor eller fortsätter på nästa uppslag. I den senare årgången är layouten mer luftig och färgglad. Artiklarna över lag känns mer lekfulla och mindre allvarliga. Det är fler längre reportage med barn i huvudrollen i Kamratposten 2013 jämfört med 1993. Den tidigare årgången har mer nyhetsmaterial medan den senare har mer lek och pyssel. Det här påverkar vilket intryck tidningen ger läsaren.

¹⁸ http://sv.wikipedia.org/wiki/Eva_%26_Adam. Hämtad 2014-05-09.

¹⁹ <http://kpwebben.se/Skoj/Serier/10-vanliga-fragor-om-Bleckmossen>. Hämtad 2014-05-09.

²⁰ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ Ibid.

Bild 7.2.2 Jämförelse av nyhetssidor, nr. 10, 1993 och nr. 18, 2013. Foto: Malin Magnusson

Vårt antagande att delar av materialet skulle rikta sig till yngre respektive äldre läsare visade sig inte stämma överens med verkligheten. Det var svårt att avgöra huruvida artiklarna riktar sig till hela målgruppen eller inte, men vi kunde i de allra flesta fallen inte se något specifikt som utelöst varken den yngre eller äldre delen av målgruppen från att läsa materialet. Lukas Björkman menar att redaktionen är medveten om att åldersgruppen 8-14 år är en bred målgrupp: “Det är större skillnad på en 8-åring och en 14-åring än vad det är mellan en 20-åring och en 50-åring. Det är en utmaning. Men vi arbetar hårt för att inte vara exkluderande.”²⁴

Om något ska nämnas i som sticker ut i detta sammanhang så var Aktuell/Nyhetsidorna ofta mer avancerade i tidningarna från 1993 jämfört med 2013. 1993 fick det på flera nyheter per uppslag medan fokus 2013 ofta låg på en nyhet som förklarades utförligare. Här känner vi inte att vi har kommit fram till något tillförlitligt resultat. Vi har dock diskuterat frågan oss emellan. Ska barn utsättas för nyheter om kriget i Syrien eller naturkatastrofer? Kamratpostens chefredaktör fick svara på frågan ur sin synvinkel: “Vi försöker göra en relevant nyhetsvärdering. Det är viktigt med någon som förklarar. Vi hoppas att det ger trygghet.”, säger Lukas Björkman.²⁵

7.3 Vidare forskning

En sak som skulle kunna vara intressant att titta vidare på är geografin. Kamratpostens läsare är inte jämnt fördelade över landet, vilket kan leda till att materialet inte blir helt representativt för samhället i stort. Barn som figurerar i tidningen är ganska ofta från Stockholm eller dess närhet. Vi har inte gjort några analyser eller kodningar av detta, men en viss tendens har varit synbar vid en överblick av tidningarna. Detta syns framför allt i tidningarna från 2013. En förklaring till detta är att det överlag är fler barn som figurerar som huvudpersoner i artiklar under den årgången jämfört med 1993, en annan att det är tydligare varifrån huvudpersonerna kommer i den senare årgången i och med ökat användande av faktarutor. I denna fråga har vi inte varit helt överens om hur tydlig centreringsen är i just Kamratposten.

²⁴ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.
²⁵ Ibid.

Det vi egentligen finner mest intressant att titta vidare på är att det inte finns några fler tidningar som riktar sig till båda könen inom åldersspannet i Kamratpostens målgrupp. Inte heller till en äldre målgrupp finns det särskilt många breda magasin som riktar sig till både kvinnor och män. Vad beror det på? Är det så stor skillnad på vad flickor och pojkar, tjejer och killar, kvinnor och män, vill läsa? Att det inte finns någon motsvarighet till Kamratposten på den svenska marknaden ser Lukas Björkman som delvis positivt och delvis negativt: "Det blir ju mindre konkurrens, men samtidigt finns det inget att mäta sig mot, och det är inte så kommersiellt."²⁶

Vi har hittat ett fåtal artiklar som diskuterar frågan, bland annat i tidningen Opsis Kalopsis²⁷. Dan Höjer var chefredaktör på Kamratposten mellan 1999- 2001²⁸ och aktiv skribent på tidningen under vår undersökta årgång 1993. I en artikel i Opsis Kalopsis beskriver han Kamratposten som en frizon för killar: "Ett ställe där man fortfarande kan vara sig själv. Frizoner där killar också får vara intresserade av kärlek..."²⁹.

När Dan Höjer slutade på Kamratposten fick han i uppdrag att göra en tidningsdummy som skulle rikta sig till en målgrupp som vuxit ur barntidningen, åldrarna 13-17 år³⁰. Även den skulle rikta sig till båda könen. När tidningsförslaget testades visade det sig att målgruppen var mycket positiv i åldrarna 13-15 inom båda könen. Även pojkar mellan 15-17 år var positivt inställda, men det fanns två flickor mellan 15-17 år i testgruppen som var lite tveksamma. Det räckte för att produktionsbolaget skulle dra öronen åt sig. Enligt dem finns det ingen marknad för en tidning som riktar sig till båda könen, de menar att Kamratposten är ett undantag och att killar gillar sport, tjejer gillar mode. Det blev ett nej: "Att vår tidning aldrig kom ut är trist för svenska ungdomar och rätt typiskt för hur vi ser på dem. Och faktiskt även lite trist för marknadsdirektörerna ...", säger Dan Höjer och fortsätter: "... om de bara hade vågat tro lite mera på att vi alla är människor med mjukt och hårt och högt och lågt inom oss - allt i en enda salig röra."³¹.

²⁶ Lukas Björkman, chefredaktör och ansvarig utgivare Kamratposten, 2014-04-07.

²⁷ Opsis Kalopsis, en tidning för vuxna om barn- och ungdomskultur.

²⁸ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kamratposten#Chefredakt.C3.B6rer>. Hämtad: 2014-05-13.

²⁹ Artikel i Opsis Kalopsis, nr. 3, 2006, s. 18.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

Källförteckning

- Abassi, V. (1998). Growth and Normal Puberty. *Pediatrics*, 102(2), 507-511.
- Björck, J., & Brauer, L. (2010). *Motpolen till populärkulturen, En kvalitativ textanalys av Kamratposten* (B-uppsats). Lund: Enheten för Medie- och kommunikationsvetenskap, Lunds universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1613340&fileOId=1613346>
- Davies, B. (2003). *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber AB.
- Ekman, K. (1998). *Var så god - makt, kön och media*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Entman, R.M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. doi: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01204.x
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, O., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Fagerström, L., & Nilson, M. (2008). *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Hoier, A. (2011). *Den präktiga flickan, Normreproduktion i Kamratposten med fokus på flickor* (Masteruppsats). Stockholm: Institutionen för pedagogik och didaktik, Stockholms universitet. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:606599/FULLTEXT01.pdf>
- Höjer, D. (2006, september). Killklischén - en riktig mansfälla : om cementerade könsroller och om hur marknadsdirektörerna kväste idén om en gemensam kill- och tjejtidning. *Opsis Kalopsis*, 2006(3), 17-18.
- Kero, J., Peric, J., & Collinius, J. (2010). *KP vs Julia, en studie av två barntidningar* (Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <http://expo.jmg.gu.se/sites/default/files/pdf/kv10-8.pdf>
- Klaar, M. (2010). *Ann-Louise har en jättegullig crosscykel – En analys av Kamratpostens genusdiskurs mellan 1950 och 2010* (Kandidatuppsats). Huddinge: Institutionen för kommunikation, medier och it, Södertörns högskola. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:393915/FULLTEXT01.pdf>
- Lumholdt, H. (2001, mars). Den eviga barntidningen. *Opsis Kalopsis*, 2001(1), 22-25.
- Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Muto, S. (2004). Children and media. *Young Consumers: Insight and Ideas for Responsible Marketers*, 6(1), 37-43. doi: 10.1108/17473610510814408

Nabi, R. L., & Oliver, M. B. (Eds.). (2009). *The SAGE Handbook of Media Processes and Effects*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.

Nord, L., & Strömbäck, J. (Eds.). (2012). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur AB.

Raeymaeckers, K. (2002). Research Note: Young People and Patterns of Time Consumption in Relation to Print Media. *European Journal of Communication*, 17(3), 369-383. doi: 10.1177/0267323102017003692

Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of communication*, 49(1), 103-122. doi: 10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x

Strasburger, V.C., Wilson, B. J., & Jordan, A. B. (2009). *Children, adolescents, and the media*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.

Wahl-Jorgensen, K., & Hanitzsch, T. (Eds.). (2009). *The Handbook of Journalism Studies*. New York: Routledge.

Appendix

Bilaga 1.

Exempel på insändare från 1993 respektive 2013. Foto: Malin Magnusson.

Hej Du-93!
Jag satt just och tittade i en kartbok. Då såg jag att det finns en ö en bit utanför Grönland som heter Disko. Konstigt namn! Ska de inte döpa en ö till "Party" också?
Kartläsaren

Hett tips för kall väntan
👉 Hejsan hoppas! I dag när jag skulle hem så var det 20 minuter tills bussen skulle komma. Jag satte mig snällt på den iskalla bänken och väntade. Då kom jag att tänka på en sak. Man borde sätta upp infravärme, sådant som finns på till exempel altaner, som gör att det blir varmt. Då skulle man inte behöva sitta och huttra medan man väntar på bussen. Håller du med mig? Skriv till Svar!
fruktrossaren

Bilaga 2.

Kodschema

V1 Tidning

1 = Kamratposten

V2 År

93 = 1993

13 = 2013

V3 Tidningsnummer

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

V4 Artikelnummer

1, 2, 3, 4, 5, 6, ... (Börjar på 1 i varje enskilt nummer)

V5 Artikelstorlek (inklusive bilder/illustrationer/faktarutor etc.)

1 = Mer än fyra sidor

2 = Upp till fyra sidor

3 = Upp till tre sidor

4 = Upp till två sidor

5 = Upp till en sida

6 = Upp till en halv sida

7 = Upp till en kvarts sida

V6 Artikeltyp

1 = Med intervju

2 = Utan intervju

3 = Bildreportage

4 = Annat

V7 Kön skribent

1 = Kvinna

2 = Man

3 = Flera kvinnor

4 = Flera män

5 = Flera olika

6 = Framgår ej

V8 Kön huvudperson 1

1 = Flicka

2 = Pojke

3 = Kvinnlig kändis

4 = Manlig kändis

5 = Kvinnlig expert

6 = Manlig expert

7 = Kvinnlig vuxen

8 = Manlig vuxen

9 = Djur

10 = Annat

11 = Oklart

12 = Ingen huvudperson

13 = Barnkändis flicka

14 = Barnkändis pojke

V9 Kön huvudperson 2

1 = Flicka

2 = Pojke

3 = Kvinnlig kändis

4 = Manlig kändis

5 = Kvinnlig expert

6 = Manlig expert

7 = Kvinnlig vuxen

8 = Manlig vuxen

9 = Djur

10 = Annat

11 = Oklart

12 = Ingen huvudperson 2

13 = Barnkändis flicka

14 = Barnkändis pojke

V10 Kön intervjuperson

1 = Flicka

2 = Pojke

3 = Kvinnlig kändis

4 = Manlig kändis

5 = Kvinnlig expert

6 = Manlig expert

7 = Kvinnlig vuxen

8 = Manlig vuxen

9 = Djur

10 = Annat

11 = Oklart

12 = Ingen intervjuperson

V11 Ålder huvudperson 1

- 1 = 8 år eller yngre
- 2 = 9-10 år
- 3 = 11-12 år
- 4 = 13-14 år
- 5 = 15-17 år
- 8 = 18 år och över (vuxen)
- 9 = Ingen huvudperson
- 10 = Oklart barn (under 18)
- 11 = Oklart

V12 Ålder huvudperson 2

- 1 = 8 år eller yngre
- 2 = 9-10 år
- 3 = 11-12 år
- 4 = 13-14 år
- 5 = 15-17 år
- 8 = 18 år och över (vuxen)
- 9 = Ingen huvudperson 2
- 10 = Oklart
- 11 = Oklart barn (under 18)

V13 Ålder intervjuperson

- 1 = 8 år eller yngre
- 2 = 9-10 år
- 3 = 11-12 år
- 4 = 13-14 år
- 5 = 15-17 år
- 8 = 18 år och över (vuxen)
- 9 = Ingen intervjuperson
- 10 = Oklart
- 11 = Oklart barn (under 18)

V14 Om huvudpersonen/erna är barn - hur kommer dessa till tals?

- 1 = Genom citat
- 2 = Genom återberättande
- 3 = Eget berättande
- 4 = Vuxen huvudperson
- 5 = Ingen huvudperson

V15 Artikelämne

- 1 = Känslor, kärlek, relationer, sex, familj
- 2 = Kroppen

- 3 = Skönhet, smink, mode
- 4 = Nöje, musik, film, tv
- 5 = Natur, djur
- 6 = Vetenskap, forskning, teknik
- 7 = Hobbyer & intressen
- 8 = Skola & studier
- 9 = Träning, hälsa & mat
- 10 = Sport
- 11 = Idol, kändis
- 12 = Samhälle & politik
- 13 = Utrikes
- 14 = Historia
- 15 = Religion
- 16 = Gör det själv
- 17 = Yrke
- 18 = Etik & moral
- 19 = Resor
- 20 = Annat

V16 Vilket kön riktar sig innehållet till?

- 1 = Flickor
- 2 = Pojkar
- 3 = Båda
- 4 = Oklart

V17 Finns det budskap i texten som berör flickighet/kvinnlighet?

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 3 = Oklart

V18 Finns det budskap i texten som berör pojkighet/manlighet?

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 3 = Oklart

V19 Finns det könsstereotyper i texten?

- 1 = Ja, flickigt/kvinnligt
- 2 = Ja, pojkigt/manligt
- 3 = Ja, båda
- 4 = Nej
- 5 = Oklart

V20 Vilken del av målgruppen riktar sig innehållet till (ålder)?

- 1 = Lägre delen av målgruppen (8-11 år)
- 2 = Övre delen av målgruppen (12-14 år)
- 3 = Hela målgruppen
- 4 = Oklart

V21 Framställs huvudpersonerna i texten som aktiva eller passiva?

- 1 = Aktiv/aktiva
- 2 = Passiv/passiva
- 3 = Både och
- 4 = Oklart
- 5 = Ingen huvudperson

V22 Beskrivs huvudpersonernas utseende i texten?

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 3 = Oklart
- 4 = Ingen huvudperson

V23 Beskrivs huvudpersonernas egenskaper i texten?

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 3 = Oklart
- 4 = Ingen huvudperson

V24 Hur är artikeln bildsatt?

- 1 = Fotografi
- 2 = Illustration
- 3 = Både fotografi och illustration
- 4 = Inte bildsatt

V25 Vilket kön har personen/personerna på huvudbilden?

- 1 = Flicka/flickor
- 2 = Pojke/pojkar
- 3 = Både flickor & pojkar
- 4 = Oklart
- 5 = Inga personer på huvudbilden
- 6 = Inte bildsatt
- 7 = Man/män
- 8 = Kvinna/kvinnor
- 9 = Både män & kvinnor
- 10 = Både barn och vuxna (båda könen)

V26 Är personen/personerna på huvudbilden aktiva eller passiva?

- 1 = Aktiv/aktiva
- 2 = Passiv/passiva
- 3 = Både och
- 4 = Oklart
- 5 = Inga personer
- 6 = Inte bildsatt

V27 Syns könsstereotyper i huvudbilden?

- 1 = Ja, flickigt
- 2 = Ja, pojktigt
- 3 = Ja, både flickigt och pojktigt
- 4 = Nej
- 5 = Inga personer
- 6 = Inte bildsatt
- 7 = Oklart
- 8 = Manligt
- 9 = Kvinnligt
- 10 = Ja, både manligt och kvinnligt